
2020010005350

ఇల్లు-ఇల్లాలు

దేశి ప్రచురణ
ప్రథమ ముద్రణ
జూలై —— 1980
[illegible]

పీఠిక

హారిణీ ప్రేమదా యత్ర గృహిణీ న విలోక్యతే,
జీవితం సర్వసంపద్భి రపి తద్భువనం వనమ్.

ఏ భవనములో మనోంగీకయైన అయిన గృహిణి కన బడదో, ఆ భవనము సకల సంపత్తులతో కూడుకొన్నప్పటికీ వనమే అవుతున్నది. కాని భవనము కానేకాదు. గృహానికి గృహలక్ష్మి ఉండాలి—అన్నాడు పండితరాజు.

దాంపత్య జీవితాన్ని రమ్యంగా చిత్రించాలని నా అభిలాష. మంజులము లయిన మధుర వాక్కులలో కథాకథనం చెయ్యాలని గార్హస్థ్య జీవిత సౌందర్యమును మనోహరంగా ఆవిష్కరణ చేయాలని ముప్పది సంవత్సరాలనుంచీ ప్రయత్నం చేస్తున్నాను. ఏదో కొంతవరకు నా కోరిక నెరవేరిందనే నేను అనుకొంటున్నాను.

రంభలు, నలకూబరులు, హంసలు, చిలుకలు, రాయబారాలు లేకుండానే వాస్తవ జీవితములోని మధురతమమైన ఘట్టాలను తీసుకొని చిత్రణలో కళారూపము పొందేలాగున చెయ్యడానికి నా శక్తులన్నీ ధారపోసినాను.

జీవిత రామణీయకము మహారాజుల ఉన్నత సౌధాల లోనూ, ఉద్యానవనాలలోనూ మాత్రమే కాక రసవిహీన మను కొన్న సామాన్య గృహస్థ జీవితంలో కూడా ఉన్నదని చూప డానికి నేను నా జీవితం అంతా ప్రయత్నించాను.

ఈ పుస్తకం కూడా అట్టి ప్రయత్నానికి ఫలితమే! సంసారపు పాలకడలిని చిలకడములో చిలికిన మంచిపురుషులు పోగుచేయగా ఈ గ్రంథము తయారు అయింది.

ఉత్తమమైన కావ్యము లోకోత్తరాహ్లాద జనకముగా ఉండాలని ఆలంకారికులు అంటారు. ఈ పుస్తకం చదివిన మీదట అంత పెద్ద ఎత్తున కాకపోయినా ఆనందం కలుగక మానదు. కాబట్టి దీనిని కావ్యంగానే పండితులు అంగీకరిస్తారని నాకు ధైర్యంగా ఉన్నది.

అయితే ఒకటి. నాబిడ్డ నాకు ముద్దు. ఈ పుస్తకం బాగా వ్రాశానని నేను అనుకొంటున్నాను. దీనికి కావ్యగుణాలన్నీ బాగా పట్టినవి-అనే నా ఉద్దేశ్యం.

ఏం, ఎందుకు పట్టలేదు ? ఏమి లోపం ఉంది! ఇందులో అశ్లీలాలు ఏమీ లేవు. శబ్దాలంకారాలు, అర్థాలంకారాలు ఉన్నవి. ఇక ధ్వని అంటారా; కావలసినంత ఉన్నది. ప్రతి వాక్యము ధ్వనివ్యంజకంగానే ఉన్నది. ఆనందవర్ధనుడికే పాడలు పుట్టించేటంతటి ధ్వని ప్రాచుర్యం ఉన్నది ఈ గ్రంథం లో! ఆనందవర్ధనుడి మణిప్రాసాదమునకు సోపానపంక్తిగా నిలువదగిన వాక్యాలు ఉన్నవి ఈ రచనలో-అని నేను చెప్పుకొని సంతోషిస్తున్నాను. ఆ వాక్యాలు ఇవి-అని నేను చూపడము అనవసరము. పుస్తకము మీముందు పెట్టాను. ముఖమున్నది, అద్దమున్నది. చూడగల అంతశ్చక్షువు ఉన్నది. చూడండి!

నేను అలంకారసమన్వితంగానూ ధ్వనివ్యంజకంగానూ వ్రాశాను. చూడండి కావలిస్తే-అని చెప్పడం క్రొత్తగానూ, గర్వంతో వ్రాసిన వాక్యంగాను మీరు అనుకోకూడదు. పూర్వకవులలో ప్రతివాడూ, నే నంతవాణ్ణి, ఇంతవాణ్ణి

జాగ్రత్త- అని చెప్పుకోలేదూ! ఇది ఆనుపూర్వీక విద్వత్సంప్రదాయమే

నా రచనలో ధ్వని ఉంది, ఔచిత్యముంది, ఉదాత్తత ఉన్నది, శ్రవణ సుభగత్వము ఉన్నది చూసుకోండి అనీ; ఉపమానాలు ఉత్ప్రేక్షలు లేకపోతేనేమి, ఊపులున్నవి; వక్రోక్తులు లేకపోయినా వంపులున్నవి; నేను హాస్యవిష్ణువును, (బ్రహ్మ వేరే ఉన్నారు) శతాధిక గ్రంథకర్తను హాస్య రహస్య విదిత యశోభూషణుడను అని చెప్పుకోవలెనని దాగా ఉంది-చెప్పుకొంటాను.

నేను ప్రబంధ పరమేశ్వరుడను అని ఒకరూ, శత లేఖినీ పద్య సంధాన ధౌరేయుడనని ఒకరూ, ఆంధ్ర కవితా పితామహుడనని ఒకరూ చెప్పుకొన్నట్లే నేనూ ఏదో చెప్పుకొంటాను.

ఇందు అలంకారాలు ఉన్నయ్యా, ధ్వని ఉందా, రమణీయత్వం ఉన్నదా- అని పండితులు చూస్తారు. సాను భూతితో చూస్తే అన్నీ కనబడుతవి. ఇందులో ఏది ఉన్నా ఏది లేకపోయినా 'అది' ఉన్నదని నాకు ధైర్యమే. ఏమిటి 'అది?' పాఠకుణ్ణి పుస్తకం చివరదాకా లాక్కుని వెళ్లే గుణము 'అది' ఉన్నది. దానిని రసము అన్నా రమణీయత్వమన్నా ఒకటే!

స్త్రీకి సర్వాంగసౌష్ఠవాదు లున్నా వాటి నన్నిటిని మించినది, వాటికి భిన్నమైనదీ అయిన లావణ్యం ఉండాలె. అల్లాగే పుస్తకంలో భాష నిర్దుష్టముగా ఉండి భావములు పరిశుద్ధమైనవిగా ఉన్నా 'అది' లేకపోతే అది వ్యర్థకావ్యమే అవుతుంది.

ఈ కావ్యంలోని రసము హాస్యము. హాస్యరస ప్రధాన మైన కావ్యాన్ని ఉత్తమకావ్యంగా పరిగణించే ఆచారం మనకు లేదు. కరుణకూ శృంగారానికీ ఇచ్చిన గౌరవం దీనికి ఎప్పుడూ లేదు. కాని హాస్యరసంకూడా రమణీయమైనదే. దీనికీ గౌరవమూ, ఆదరణా ఇయ్యవలసి ఉంది.

హాస్యం తేలిక అయినదనీ బరువులేనిదనీ అంటారు. బరువు లేకపోతే నేమి? బంగారంలాంటి సరుకు ఇది. జీవితా నికి ఆనందాన్ని ఇస్తుంది. అంతకంటే ఏం కావాలి? హాస్య సృష్టికి కూడా ఒక విశిష్టమైన దృష్టి, ఒకరకమైన ప్రతిభ కావాలె. దీనికి తేలికతనం ఎందుకు వచ్చిందీ అంటే, ఇది అందరికీ అర్థము అవుతుంది కాబట్టే. పద్యాలు అర్థము కాక పోయినా బాగానే ఉంటవి. పద్యం అర్థం కాకపోయినకొద్దీ దానికి గౌరవం ఎక్కువ అవుతుంది. దాని కావ్యగుణంకూడా పెరుగుతుంది. దాని సంగతి అల్లా ఉంచండి. అర్థం అయి నంత మాత్రాన హాస్యం ఏమీ తక్కువది కాదు.

హాస్యం అర్థమైనట్లు ఉంటుంది. కాని నిజానికి బాగా అర్థముకాదు. దాని లోతులు తెలియడమూ కొంచెము కష్టమే! కవిత్వం ఎట్లా అర్థం చేసుకొంటారో హాస్యాన్ని అట్లాగే అర్థం చేసుకోవాలె. లోతుపాతులు వెదికి కనుక్కో వాలె. మెరుగుల లోపల ఉన్న చమత్కారపు లోతు తెలిసి కొని ఆనందిస్తే ఇంక కావలసింది ఏమున్నది?

పుస్తకం బాగా వ్రాశాను. అందులో కావ్యగుణము ఉంది. చమత్కారముఉంది-అని నేను అనడం గర్వంతో కాదు.

మీరు పుస్తకాన్ని సావధానంగా చదివి ఆనందిస్తారన్న ఆశతో. అంతకంటే మరేమీ లేదు.

నిజంగా నేను గర్వపడటానికి కారణం ఏమీ కనపడ టంలేదు. బిరుదులా లేవు! ప్రభువుల ఆదరణ ఎవ్వరికీ లేదు కదా! ప్రజాదరణ అంతంత మాత్రంగా ఉన్నది. విద్వత్కవి సమ్మానము ఇంతవరకూ లేదు. అయితే నా గొప్పతనము ఒక్క విషయంలో ఉన్నది. ప్రసిద్ధులైన కవులు, పండితులు అయినవారి స్నేహమే నాకుగల మహా భాగ్యం. దాన్ని చూచుకొనే నేను గర్వపడుతున్నాను. శివశంకరస్వామివారు, కాటూరు వారు, విశ్వనాథ, మొక్కపాటి, భమిడిపాటి మొదలైన మహా కవులు నాకు గురువులూ, మిత్రులూనూ. ఆ ఐశ్వర్యం చూచుకొనే నేను గర్వపడుతున్నాను.

ఈ పుస్తకాన్ని ఎల్లాగ చదవాలె-అన్న విషయాన్ని గురించి రెండు మాటలు వ్రాస్తున్నాను.

ఇది హాస్యగ్రంథము. ఆ విషయము గుర్తించి చదవండి. అంటే కాసేపు నవ్వుకోవడానికి సిద్ధపడి మరీ పుస్తకం తెర వండి. విసుకుగా ఉన్నపుడు ఈ పుస్తకం చదవకండి.

అసలు మంచి పద్ధతి ఇది: వెన్నెలరాత్రి, ఆరుబయట రెండు పక్కలు వేసుకోవాలి. తెల్లని దుప్పట్లు వాటపై పర వాలి. కాసిని మల్లెపూలు పక్కలపై పోసుకోవాలి. ఆ తరు వాత భోజనాలు చేసి తాంబూల చర్వణం కూడా పూర్తి చేసి, దీపం కనపడేటట్లు పెట్టుకొని పరుపుపైన పడుకొని

మీూ ఆవిడను వినమని ఈ పుస్తకం చదవాలె. ఇద్దరూ కలసి నవ్వుకొంటారు. అదీ నా అభీష్టము.

ఈ పుస్తకం ప్రధానంగా వినోదానికే వ్రాసినా, పఠనంవల్ల కొంత విజ్ఞానంకూడా ఉంటుందని నా నమ్మకం. గ్రంథపగతమైన ఉపదేశాలు అనుష్ఠిస్తే ఇల్లు స్వర్గం అవుతుందనే నా ఉద్దేశ్యం.

సాహితీ సమితి
1 - 8 - 1954.

మునిమాణిక్యం.

గ్రంథావతరణ ప్రశంస

మా యింట్లో ఆవిడకూ నాకూ మధ్య తగువులేని రోజు లేదు. మా ఇంట్లోనే ఇట్లా ఉంటూ ఉన్నదా, అందరి ఇళ్ళల్లోనూ ఇంతేనా? అందరి ఇళ్ళల్లోనూ యింతే అయితే వాళ్ళు ఎల్లా నెట్టుకొస్తున్నారు? ఈ సందేహం నన్ను చాలా కాలంనుంచీ బాధిస్తూఉన్నది.

ఎవ్వరి ఇళ్ళల్లోనూ పోట్లాటలు ఉన్నట్లు లేదు. ఉన్నా పైకి పొక్కటంలేదు. నేనూ, మా ఆవిడా పోట్లాడు కొంటున్నామని నాకు చెప్పిన స్నేహితుడు ఒక్కడూ లేడు. మా యింట్లోనే పోట్లాటలు ఉండటం ఏమి! ఎవ్వరి ఇళ్ళ ల్లోనూ లేకపోవటం ఏమి? ఇందులో ఏదో రహస్యం ఉంది. కనుక్కోవలె నని నేను నిశ్చయించుకొని కృషిచేయగా, నా కృషి కొంత ఫలించింది.

మహా కవులూ, కథకులూ, విమర్శకులూ అయిన వారు, జీవితమును రమణీయము, కాంతిమంతమూ చేయు టానికి అవలంబించిన మార్గాలు ముందుచెప్పి, ఆ తరువాత నాకు తోచిన హితవు చెప్పదలచినాను. ఈ గ్రంథము అవతరించిన విధ మిది.

ఇల్లు - ఇల్లాలు

౧

మీకూ మీ భార్యకూ అభిప్రాయ భేదాలు రావా; వస్తే పోట్లాటలు లేకుండా ఏవిధంగా జరుపుకొని వస్తున్నారు? అని నా స్నేహితులైన ఇంద్రగంటివారిని అడిగాను. ఆయన మంచి పండితుడు, సాహితీపరుడు. మనస్తత్వశాస్త్రము బాగా తెలిసినవాడు. ఆయన చెప్పింది యిది:

"నాకూ నా భార్యకూ అభిప్రాయ భేదాలురాకుండా ఉండవు-వస్తూనే ఉంటవి. ఆవిడ అభిప్రాయానికి భిన్నమైన అభిప్రాయం కలిగి వున్నప్పుడే మేము భిన్నాభిప్రాయులము అవుతాము. భిన్నతత్వాలు గల అభిమతాలకు సంఘర్షణ ఏర్పడి తగవుగా పరిణమిస్తుంది. కాబట్టి అభిప్రాయ భేదం వచ్చినపుడు నా అభిప్రాయం నేను ఆవిడతో చస్తే చెప్పను. ఇంక ఆవిడ ఏంజేస్తుంది? నోరు మూసుకొని ఊరుకొంటుంది. ఇదే నేను అవలంబిస్తూ ఉన్నమార్గం పోట్లాటలు లేకుండా ఉండటానికి" అన్నారు. అభిప్రాయ భేదాలు వచ్చినపుడు నేనే నోరుమూసుకొని ఊరుకొంటాను, అని చాలా చమత్కారంగా చెప్పినారు గదా అని సంతోషించాను.

ఆ తరువాత కాటూరువారిని అడిగాను. "ఏమండీ అన్నగారూ! మీ యింట్లో పోట్లాటలు లేవా?" అని.

ఆయన "లేవు. మేము ఎప్పుడూ పోట్లాడుకోలేదు" అన్నారు. నాకు పళ్ళుమండింది. "అది ఎట్లాగ సంభవము అయిందండీ? మీ ఆవిడ అంత సుగుణవంతురాలా? వినయసంపత్తిగలదా? మీరు చెప్పినట్లు వింటుందా?" అని అడిగాను. ఆయన ముఖం చిట్లించి విసుగుతో, "నేను చెప్పినట్లు ఆవిడ వింటుం దని ఎవరన్నారయ్యా, ఆవిడ చెప్పినట్లే నేను వింటాను. ఏదైనా మాటా మాటావచ్చి ఆవిడకు కోపంవస్తే నేను వెంటనే 'దోషముగల్గె నావలన, దోసిలియొగ్గితి నేలుకొమ్ము నీ దాసుడ' అని ముట్టెద తత్పదద్వయిన్" అని గబగబా నడిచివెళ్ళి పోయినారు.

నేను నిర్ఘాంతపోయినాను. ఇంకా నయం, మా ఇంట్లో వ్యవహారం ఇంకా అందాకా రాలేదుకదా అనుకొన్నాను.

దేవులపల్లి వారిని అడిగాను. "ఏమండీ మీ యింట్లో సంగతి ఏమిటీ?" అని, "మీ ఆలుమగల మధ్య పోరుపుగాని, పోట్లాటగాని ఉంటుందా లేదా" అని.

"అమ్మో! నా ప్రియురాలితో పోట్లాట నేను భరించ లేను! ఒకవేళ వచ్చిందో నాకు దుఃఖంవస్తుంది. ఆ దుస్సహా గాఢదుఃఖం ఆపుకోలేను. ఏడుపు వస్తుంది. నా సంగతి నీకు ఈ మాత్రం తెలియదేం! మృదుల కరుణామధురము నా హృదయము. ఈ సంగతి ఎవ్వరికీ తెలియకపోయె! ఎవ్వ రెరుగజాలరు ఏమని ఏడ్తు నెపుడు" అని చీత్కారముచేసి వెళ్ళిపోయినాడు.

వేదులవారిని అడిగాను. "ఏ సంగతి ఏమిటయ్యా? నీకూ మీ ఆవిడకూ పోట్లాటలు ఏమన్నా ఉన్నాయా? ఉంటే ఏమి చేస్తున్నావూ" అని.

"పోట్లాటలు లేకేమయ్యా! నే నెంత బాధ పడుతున్నానో నీ కేమి తెలుస్తుంది! నా బాధ ఎవ్వరికీ చెప్పను. నే నె నాలోన మూల్గుకొంటను. కనికరపు జూపు చిఱునవ్వు తునకయైన కంటికికఱవయ్యె పాడులోకాన నాకు!" అన్నాడు.

"దేవులపల్లివారు భార్యతో పోట్లాటవస్తే రోదనము చేస్తారట! మరి నీకు ఏడ్పురాదా?" అని అడిగాను.

"రాకేమయ్యా, చచ్చేట్లు వస్తుంది, కాని కనుల రానీ, నొక బాష్పకణమునైన" అన్నాడు. జాలివేసింది – పాపం ఇట్లాంటి బాధలు ఆయనకూ ఉన్నాయి కదా అని!

అందుకనే, మహాసాగరాగాధ హృదయ బడబానల జ్వాల యెవ్వరికి తెలియు? అని గోల పెట్టాడు కదా అని అనుకొన్నాను.

ఇక ఈ కవులతో లాభంలేదని మా గురువుగారైన శివశంకర స్వామివారిని అడిగాను: "స్వామీ! భార్యా భర్తల మధ్య పోట్లాటలు లేకుండావుండే మార్గం ఏదీ?" అని.

"భార్యా భర్తలమధ్య పోట్లాటలులేకుండా ఉండటం అనేది అసంభవం. ఇది అనాదినుంచీ వస్తూ ఉన్న సదాచారము. అనుకూలవతి అంటే కొద్దిగా, తేలికగా సరసంగా, ఏదో సంసారపక్షంగా కలహించేది అని అర్థం. కాని జాత్రిగా ఏమన్నా నోరు మూసుకొని కూర్చునేది అని కాదు. అది అసలు రహస్యం. ఈ పరమ రహస్యాన్ని తెలుసుకొని

నీ జీవిత గమనాన్ని దిద్దుకో. కాదంటావా ! సన్యాసం పుచ్చుకో, ఎవ్వరికి చెప్పకుండా ! అప్పుడు తప్పకుండా మీ ఆవిడ వచ్చి నీ కాళ్ళపైన పడుతుంది" అన్నారు.

నిజం ఇంతేగా ! దాంపత్య జీవితం ప్రశాంతం కావాలంటే రెండే మార్గాలు. ఒకటి భార్యా విధేయత్వము; రెండోది ఆశ్రమ స్వీకరణ అనుకొన్నాను.

కవులు తమ భార్యలతో ఏవిధంగా ప్రవర్తిస్తున్నారో చెప్పాను. కవులు ఒకవిధంగా ఉన్మత్తులు. వాళ్ళ మాటలు మనకు ప్రయోజనకారులు కావు; నమ్మదగినవీ కావు. శుభ్రమైన వచనరచన చేసేవాళ్ళ ఉద్దేశాలు ఎల్లాగు ఉన్నవో తెలుసుకొందామని అనుకొన్నాను.

ముందు మా మొక్కపాటివారిని అడిగినాను. 'ఏమండీ మీరూ మీ ఆవిడా ఎప్పుడైనా పోట్లాడుకొన్నారా' అని.

ఆయన ఒక నిమిషం ఆలోచించి "చిన్నతనంలో సంగతి బాగా జ్ఞాపకంలేదు. కాని ప్రస్తుతం ఏమీ పోట్లాటలు లేవు. శాంతంగా వెళ్ళిపోతున్నవి రోజులు" అన్నాడు! నేను ఆశ్చర్యపడి "ఎలా సాధించారు ? ఎప్పటినుంచీ ఈ పోట్లాటలు లేకపోవటం ?" అన్నాను.

ఆయన చిరునవ్వు నవ్వి "ఏమీలేదు. నేను ఇప్పుడు మద్రాసులో ఉంటున్నాను; మా ఆవిడ రాజమండ్రిలో ఉంటున్నది. ఎప్పుడైనా టెలిఫోన్‌లో మాట్లాడుకొంటున్నాము. టెలిఫోన్‌మీద పోట్లాడుకోటానికి తగిన వ్యవధి దొరకటంలేదు. అదీగాక చాలా డబ్బు ఖర్చుపెడితే గాని ఆ

సరదా తీరదు. టెలిఫోన్ వారికి వ్రాసి కనుక్కోవాలి, ఏమైనా తక్కువ రేట్లకు అలాంటి అవకాశం యిస్తారేమో" అన్నాడు.

గిడుగువారిని అడిగాను, మీ సంగతి ఏమిటండీ అని. ఆయన ఇంట్లోనూ పోట్లాటలు లేవట! పోట్లాటలే కాదు, అసలు మాట్లాటలే లేవు. ఎందుకంటే, ఆయన ఒక ప్రతిజ్ఞ చేశారు, ఇంట్లో సవరభాషలో మాత్రమే మాట్లాడతానని, బైట సవరభాషను గురించి మాత్రమే మాట్లాడతానని. ఈ ఏర్పాటువల్ల ఆయన ఏమంటున్నదీ ఆమెకు తెలియదు. అందుకని భార్యాభర్తలమధ్య పోట్లాటలు లేకుండా పోయినవి.

ఇక మిగతావాళ్ళ విషయము: ఒక్కొక్కరు ఈవిష యంలో ఏమి చెప్పిందీ వ్రాస్తున్నాను.

వేలూరివారు: "ఇంటావిడకు మనమాటలు ఏవీ వినప డనంతటి దూరంలో ఒక కుటీరం నిర్మించుకొని ప్రొద్దస్త మానమూ అక్కడే కాలం గడపటం వల్ల చాలావరకు భార్యా భర్తల మధ్య పోట్లాటలు వుండవు."

గిడుగు పంతులుగారు: "మా యింట్లో పోట్లాటలు లేవు. ఆవిడ అరచి చచ్చినా నాకు వినపడదు."

ధనికొండవారు: "సన్నని వేపబెత్తంతో వీపు చిట్ల గొడితే మళ్ళీ మాట్లాడదు. ఒకటి రెండు సార్లు ఇల్లాగ జరి గిన తరువాత మా ఆవిడకూ నాకూ అభిప్రాయ భేదా లంటూ లేకుండా పోయినాయి."

బుచ్చిబాబుగారు: "తెలిసినవాళ్ళమాట తెలియని వాళ్ళు వినటం ధర్మము. మా ఆవిడ ఎప్పుడూ 'మీ కేమీ

తెలియదండీ, మీా కీ మాత్రం తెలియ నేమండీ'! అంటూ ఉంటుంది. ఇల్లాగా ప్రతి రోజూ చెవిలో నూరిపోయటం మూలాన నాకు ఏమీా తెలియదు- అన్న నమ్మకం బాగా కుదిరింది. అన్నీ తెలిసిన విజ్ఞాన సర్వస్వము మా ఆవిడ. ఆవిడ మాట మెదలకుండా వినటమే నా పని. ఇక పోట్లాటలు ఎల్లాగుంటవి ?"

జమ్మల మడకవారు : "భార్యా భర్తల మధ్య పోట్లాటలు లేకుండా ఉండాలంటే భర్త సంస్కృతం నేర్చుకోవాలె. నీవు సంస్కృతంలో మాట్లాడు—ఆవిడకు అర్థం కాదు. దాంతో గప్‌చిప్‌గా ఊరుకొంటుంది ఆవిడ. నేను అలాగే చేస్తున్నాను.

అభ్యుదయకవి : "అభ్యుదయ మార్గన నడిచి నేను ముందుకు వచ్చేశాను. ఆవిడ అక్కడే ఉండి పోయింది. మా యిద్దరి మధ్య దూరం ఎక్కువ అయింది. ఆవిడ మాటలు నాకు వినపడవు; నా మాటలు ఆవిడకు వినపడవు."

నారాయణబాబు : "భార్య అంటే ఏమిటో నాకు తెలియదు. నా అభిప్రాయం కావాలని మీాకు గట్టి కోరిక ఉంటే, నాకొక పెళ్ళికూతురును చూడండి. పెళ్ళి చేసుకొని కొన్నాళ్ళు ఆ జీవితం ఎల్లాంటిదో చవి చూచి తరువాత నా అభిప్రాయం చెబుతాను."

దాంపత్య జీవితం శాంతంగా గడిచి పోవాలంటే ఏమి చెయ్యవలెనో, కవులూ, కథకులూ చెప్పగా విన్నావు. ఇప్పుడు నా అనుభవాన్ని బట్టి నేను చెప్పే హిత వాక్యాలు విను.

అసలు గృహము అంటే ఏమిటో తెలుసుకో బాబూ! నాలుగు గోడలూ, కప్పూ ఉన్నంతమాత్రాన, ఆ ఆవరణ గృహంకాదు. గృహము అంటే ఏమిటో పండితరాజు చెప్పి నాడు.

పండితరాజు మాటల కేమి గాని మా కాంతం ఏమ న్నదో తెలుసునా ?- కిలకిలలాడుతూ ఉండే పిల్లలూ, కిచకిచ లాడుతూ ఉండే పిచ్చికలు లేని యిల్లు ఇల్లేకాదు - అన్నది కాంతం.

గృహిణి అంటే ఇల్లాగ ఉండాలె- అని తెలుసుకో. చల్లగా చక్కగా ఇల్లు సర్దుకుపోయే నేర్పూ పిల్లలను కనే శక్తి ఎవరికి ఉంటుందో;

ఎవరికి గృహాన్ని స్వర్గసీమగా చేయగల శక్తిసామ ర్థ్యాలు ఉంటాయో;

ఎవరికి రస విహీనమైన, శోక పరితప్తమైన ఈ జీవి తాన్ని సౌఖ్యావహమూ, సౌందర్య మయమూ, చేయగల రాగ హృదయం ఉంటుందో;

ఎవరికి తనపిల్లల ఆటలలో శ్రీకృష్ణుని శైశవ లీలలను చూడగల అనురక్తి ఉంటుందో;

చమత్కార సంభాషణలచేతనూ, వినోద కలాపాల చేతనూ, కామక్రీడల చేతనూ, ఎవరు భర్తను సంతోష పెట్టగలరో;

ఎవరు గృహానికి కాంతిని శాంతిని, ప్రసాదించి, ఈ గృహాన్ని శ్రీరంగ ధామము చెయ్యగలరో, ఆమెయే సత్ గృహిణి.

3

ఎప్పుడూ మీ ఆవిడ అందాన్ని గురించి సూటిగా మాట్లాడకు. నీవు పొగడుతున్నావని ఆవిడ ఇట్టె పట్టేస్తుంది.

'జానకి అందమైన పిల్లేనండి' అంటుంది మీ ఆవిడ ఎప్పుడో మాటల సందర్భంలో. నీవు ఏమి అనవలెనో తెలుసునా ?? 'ఆఁ, నా తలకాయ అందం. ఎఱ్ఱగా బుఱ్ఱగా ఉండగానే సరా ! ముక్కూ ముఖమూ చక్కగా ఉండవద్దూ ? కోటేరు పోసినట్లు ముక్కూ, దీర్ఘమైన కేశపాశమూ, మృదు మధురమైన వాక్కూ ఉండవలెనేగాని రంగు ఒక్కటి ఉంటే సరా !' అను. అంటూ మీ ఆవిడ వంక తృప్తితో చూడు.

ఇవన్నీ మీ ఆవిడకు ఉన్నయ్యి అని నీకూ తెలుసు ! మీ ఆవిడకూ తెలుసు.

ఆవిధంగా మీ ఆవిడే చక్కనిది- రంగులేకపోయినా, అనే స్ఫురణ ఆమెకు కలుగజెయ్యి. దీనినే ధ్వని అంటారు

ఆలంకారికులు. కావ్యానికే కాదు, వాక్యానికి కూడా ధ్వని అందమే. అటువంటి వాక్యమే కావ్యం అన్నారు. ధ్వనించటంలోనే వుంది సౌందర్యమంతా.

'మీ యింట్లో నీవు ధ్వనిస్తూవుంటావా బాబాయి' అని నన్ను అడుగుతున్నావు కదూ !

మా యింట్లో ధ్వని ఉందికాని ఆ ధ్వనివేరు. నేను ధ్వనించను. మా ఆవిడే ధ్వనిస్తూ వుంటుంది, ప్రొద్దుగూకు లూను ! ఆవిడే ధ్వనికారకురాలు.

ధ్వనితత్వము మా కాంతానికి తెలిసినంతగా ఆనంద వర్ధనుడికీ అభినవగుప్తుడికి తెలియదనే నా అభిప్రాయం.

౪

వైవాహిక జీవితం సుఖ స్వప్నంలాగ గడిచి పోతుందని యెప్పుడూ అనుకోవద్దు. అసలు ఎందుకు పెళ్ళిచేసుకొన్నానా, అని అనుకొనే ఘడియలూ ఉంటవి ఈ జీవితంలో.

అది ఒక దుఃఖస్వప్నమూ కాదు. అల్లాగ యెప్పుడైనా అనిపిస్తే చటుక్కున మెలకువ తెచ్చుకుంటే ఆ దుఃఖస్వప్నము అదృశ్య మవుతుంది.

౫

దాంపత్య జీవిత పరిణామ సౌఖ్యజనిత శాంతిసాధనకు ఒకటే మార్గము. ఏమిటా అంటే, కొంపలో నీ మాట సాగాలని కలలోనైనా అనుకోకపోవటమే ! ఆమెగారిదే హైకమాండు. ఇది అందరికీ తెలిసిన విషయమే. గృహ సామ్రాజ్యానికి ఆమె పట్టమహిషి.

౬

అప్పుడప్పుడు భార్యా భర్తల మధ్య చిన్న చిన్న పోట్లాటలు ఉన్నంతమాత్రాన గార్హస్థ్య జీవిత మాధుర్యానికి లోటు ఏమీ రాలేదు. ఈ చిట్టితగవులే మధురిమలను చిలుకు తవి. మృదువూ, మనోహరమూ అయిన గులాబిపువ్వు ముండ్లపొదలో పెరుగుతున్నదా, లేదా!

౭

ప్రథమం రోజుకు మూడుసార్లుఅయినా భార్యను ముద్దు పెట్టుకొని, ఆవిడ చాలా చక్కనిది– అని నీవు అను కొంటూ ఉన్నట్లు ఆమెకు అభిప్రాయం కలుగజెయ్యి. ఈ విషయం ధ్వనింపచేయి. అది ఎట్లాగో తెలిసికోవలెనంటే, ధ్వన్యాలోకమును తెలుగుచేసిన తిరువెంగళాచారి గారిని అడుగు.

౮

సాయంత్రము పెందలాడే రమ్మని ఆ పిల్ల ఎందుకు అంటున్నదో నీవు కాస్త అయినా ఆలోచించావా? లేకపోతే, యెప్పుడూ యింట్లోనే పడి ఉండమంటుంది. కాసేపు స్నేహితులతో కాలం గడిపితే ఈవిడగారి సొమ్ము ఏమిపోయింది! అని విసుక్కొని ఊరుకొన్నావా?

పిచ్చివాడా! ఆ పిల్ల నీ నిరంతర సామీప్య సంజనిత సంతృప్తిని అభిలషిస్తున్నది. అందుకనే నిన్ను తొందరగా ఇంటికి రమ్మనటం! హృదయగతమైన ప్రేమను అంతకంటే విస్పష్టంగా విశదంగా వాచ్యంగా మన దేశములో పుట్టిన ఏ యిల్లాలూ చెప్పదు.

నిన్ను విడిచి ఒక్క నిమిషమైనా ఉండలేను ప్రియుడా!-అని పాశ్చాత్య స్త్రీ పతితో అన్నమాటకు ఎంత విలువ వున్నదో, దీనికి అంత విలువ వున్నది.

౬

బాబూ, కావ్యములోనైనా, కాపురంలోనైనా ధ్వని వుండాలె. ఆ విషయం కాస్త విపులంగా చెప్తాను విను.

శబ్దముల అర్థం ఒకవిధంగా కనబడుతూ మరియొక అలౌకికార్థ స్ఫురణ కలిగివుంటే దానిని ధ్వని అంటారు.

ఈ ధ్వని వుత్తమ కావ్యలక్షణము. అదే కావ్యానికి రమణీయత్వాన్ని చేకూరుస్తూ ఉన్నది. కావ్యంలో రస ప్రతీతి కలగటానికి ఈ వ్యంజన వ్యాపారమే ప్రధానంగా ఉపకరిస్తూ ఉన్నది.

కావ్యానికి ధ్వని యెల్లాగయితే లోకోత్తర రమణీయత్వాన్ని చేకూరుస్తూ ఉన్నదో, అలాగే గృహానికి కూడా ధ్వని అలంకార మనిన్నీ, గృహస్థ జీవితాన్ని పరిపుష్టం చేసి రసమయంగా చేయటానికి తోడ్పడుతుందనీ నా సిద్ధాంతము. ధ్వని గృహానికి సౌభాగ్య సంపత్కరము.

ఇప్పుడు ధ్వనిఅంటేఏమిటో కొంచెః విపులంగా చెప్పటం అవసరం. ఈ ధ్వని రెండు రకములుగా ఉంటూవున్నది. వస్తు ధ్వని అనీ, రస ధ్వని అని.

వస్తు ధ్వని అంటే ఏమిటో వివరిస్తాను: ప్రాచీనులు జడజగత్తుకు చెందిన వానినే వస్తువులు అన్నారు. కాబట్టి జడమైనటువంటి చెంబులూ తప్పాలాలు, గిన్నెలూ గ్లాసులూ

మొదలైన సామాగ్రి ఇటూ, అటూ, పడటంవల్ల జనించేధ్వని వస్తుధ్వని అయింది.

అయితే కుక్కలూ పిల్లులూ కోళ్ళూ ఆవులూ మొదలైన జంతువుల మూలంగా ఉత్పన్నం అయ్యే ధ్వనీ, పిల్లల అరుపులూ ఏడుపులూ మొదలైన వాటివలనకలిగే ధ్వనీ, వస్తుధ్వని క్రిందకే వస్తుందా అని ప్రశ్న. ఆనందవర్ధనుడు అంగీకరించినా అంగీకరించక పోయినా, ఇదంతా వస్తు ధ్వనే.

ఇక ధ్వని ప్రాశస్త్యాన్ని గురించి ఒకమాట చెప్పవలసి వున్నది. ఈ వస్తు ధ్వని ఎక్కడైతే వున్నదో, ఆ స్థానము పిల్లలు గలఇల్లు-అని సహృదయుల కందరికీ ప్రతీయమానము అవుతుంది.

ఇక్కడ పాత్ర సామాగ్రి ఉన్నది, ఇక్కడ శునక మార్జాలాది జంతు సముదాయము ఉన్నది, అని మాత్రమే కాక ఇది రమణీయ మైన గృహము అని ఎప్పుడయితే సహృదయానికి ద్యోతకం అవుతుందో అప్పుడే ధ్వనికార్యము జరిగిన దన్నమాట. కావ్యములోనైనా కాపురములోనైనా ధ్వని సాధనాప్రాముఖ్యం సౌందర్య నిర్మాణానికీ సమగ్రరసప్రతీతికి దోహదము అవుతూ వున్నదని నా మతము.

వస్తుధ్వని యెల్లాటిదో దానిస్వరూప ప్రయోజనములు ఎట్టివో స్పష్టీకరించినాను. వస్తుధ్వని మహాకావ్యాల లోనేకాక గృహస్థ జీవితములో ఎలాగు గమ్యమానము అవుతున్నదో ఇంతకుముందు చెప్పినాను. ఇక రస ధ్వని విషయం చెప్పవలసి ఉంది.

ఈ రసధ్వనికూడా భార్యాభర్తలమధ్య జరిగే సంభాషణలలోనూ సూటీపోటీ మాటలలోనూ, ఎత్తిపొడుపుల లోనూ, వేళాకోళాల్లోనూ, వెక్కిరింతలలోనూ, అభివ్యక్తం అవుతూఉంటుంది. దీనికోసం పెద్దకావ్యాలు వెతక నక్కరలేదు.

ఇంకొక మాట కూడా అంటాను. ఒక్క రసధ్వనే కాదు. అన్ని ధ్వనులకూ కూడా మన ఇళ్ళలోనే సహృదయులకు ఉదాహరణలు గోచరిస్తవి.

మన ఇళ్ళలో జరిగే సంఘటనలూ సంభవాలూ, సరసాలూ విరసాలు వట్టి వచన సామగ్రి మాత్రమే అవుతున్నది. వాటిలో సమగ్ర రస ప్రతీతికి దోహదం ఇచ్చే రమణీయ ఘట్టాలు ఏమున్నవీ—అని అనేవారు లేకపోలేదు.

రసమంటే ఏమనుకున్నావు? విభావ అనుభావ సంచారీ భావములు సమ్మిళితములై పరిపుష్టములై రమ్యామానం కావలెను. మన కొంపలో జరిగే విషయాలలో ఇన్ని భావాలు ఎక్కడున్నవి ?— అని కూడా అంటారు.

కాని మన ఇళ్ళలో ఇవన్నీ ఉన్నాయి. ఇంకా ఉన్నవి. భార్యా భర్తలు ఒకొక్కప్పుడు పోట్లాడుకుంటూ ఉంటే, భీభత్స, భయానక రసాలు తాండవిస్తవి. వారి మామూలు సంభాషణలలో రసాభివ్యక్తి కలుగుతూ ఉంటుంది.

ఆయన ఆఫీసులో ఉద్యోగి. భార్యముగ్ధ. ఏసమయంలో ప్రసన్నతతో ఉండవలయునో, ఏ సమయంలో కుపిత కావలయునో తెలియదు. నాథుడు ఆమెను విడనాడి సకాలమునకు అధికారి సమ్ముఖాన ఉండవలయుననెడి తొందరపాటులో ఉన్నాడు.

ఆమె ప్రియుణ్ణి సమీపించి ఆలింగనం చేసికొని 'మీరు చీకటి పడేసరికి రావలె, ప్రొద్దుగూకితే నాకు భయం' అంటుంది.

నిజానికి ఆమెకేమీ భయంలేదు. అంతగా భయం అయితే ఆయన వచ్చినదాక పక్క భాగంలో అద్దెకున్న వాళ్ళ దగ్గర కూర్చోవచ్చు. అదికాదువిషయము. 'నేను మిమ్ములను విడిచి వుండలేను' అని వ్యంగ్యంగా చెబుతున్నది.

ఈ సంఘటనలో రసాభివ్యక్తి పుష్కలంగా ఉంది. విప్రలంభ శృంగారం ప్రధానంగా ధ్వనిస్తున్నది.

ఇంకొక ఉదహారణ ఇస్తాను: కాంతంభర్త కాంతాన్ని సమీపించినాడు. ఆమె అతనిని చూడలేదు. పూలమాల కడుతూ ఉన్నది. అతడు ఆమె రెండు కళ్ళనూ తన రెండు చేతులతో గట్టిగా మూసినాడు. ఆపిల్ల, ఎవరాకళ్ళు మూసి నదీ- అని విస్మయాన్ని పొందినది. అప్పుడు ఆయన 'నేను యెవరినో చెప్పుకోవాలె. లేకపోతే నిన్ను ముద్దుపెట్టుకోక మానను' అన్నాడు.

పాపం ఆ పిల్లకు ఏమీ తోచలేదట! చేతులను తొలగించటానికి ప్రయత్నం చేసిందికాని సాధ్యంకాలేదు. ఎవరా అనీ, ఏమిపేరు చెబుదామా అనీ ఆలోచించింది. కాని ఏ పేరూ తోచలేదు. ఆ అమ్మాయి చిరాకుతో, 'ఏమిటా మాటలు! చాల్లె, ఊరుకోండి' అన్నది.

ఈ సన్నివేశం సాధారణమైనదే. నిత్యజీవితంలో దృశ్య మానమయ్యే రమణీయమైన సంఘటన. తనకళ్ళు

మూసిన దేవకీ ఆ పిల్లకు తెలియకపోలేదు. లోలోపల ఆనం దిస్తూనే ఉన్నది. ఎవరో తెలియనట్లు నటించటంలో సహజత్వాక మున్నది. 'ఆమె చాల్లెండి ఊరుకోండి' అని చీదరించటం కుహనా రూపకమైన అనురాగ ప్రకటన. 'ఏమిటీమాటలు ?' అని అనటంలో అనురాగం ఉభయత్రా ఉన్నప్పుడు ఆలస్యం ఎందుకూ అని ! ఇదికూడా రసధ్వనికే ఉదాహరణ.

ఇల్లాగ దాంపత్య జీవితంలో రసమయ ఘట్టాలు ఎన్నో ఉన్నవి. ఒక్కొక్క సంఘటనలో ఒక్కొక్క సన్నివేశములో ఒక్కొక్క రసము పుష్కలంగా ఉంటుంది.

అన్ని రసములూ ఆస్వాదయోగ్యమే అగుటవలన గృహస్థ జీవనం, నవరస గంగాధరం అని భావించవలసి ఉంటుంది. అన్ని ఘట్టాలూ రసోన్ముఖంగా నడిస్తే దాంపత్య జీవితము ఒక మహాకావ్యం అనటానికి సందేహం ఏమాత్రమూ లేదు.

౧౦

నీవు ఇంటికి ఆలస్యంగా వచ్చినపుడు ఎందుకు ఆల స్యంగా వచ్చావో నిజంచెప్పు మీ ఆవిడతో.

ఇవ్వాళ చీట్లపేక ఆడుతూ కూర్చున్నాను; రాలేక పోయినాను. ఈ రోజున మిత్రులతో కలిసి కృష్ణానది వైపు నకు షికారు వెళ్ళాను, అని ఇలాగ జరిగింది జరిగినట్టూ; ఉన్నది వున్నట్టూ చెప్పు.

ఎందుకు నేను ఇలాగ 'నిజంచెప్పుబాబూ' అని కోరు తున్నానో తెలుసా! అబద్ధం ఆడటం మహాపాపమని ఋషులు చెప్పారనీ కాదు; 'సత్యంవద' అని వేదంలో వున్నదనీకాదు!

అల్లాగ అబద్ధం ఆడితే చాలా చిక్కులువస్తవి. ఈ విషయంలో ఎంతో అనుభవంగల నాబోటివాళ్ళే, కళ్ళు తేలేసి చతికిలబడ్డరోజు లున్నవి.

నీవు కృష్ణఒడ్డుకు షికారు వెళ్ళావు. ఆమాట చెపితే 'ఇంటిసంగతి చూచుకోరుటండీ! ఈ విధంగా, యిల్లు పట్ట కుండా తిరిగితే ఎవరు చూస్తారు ఈ వ్యవహారం అంతా' అని ఆవిడ అంటుందని నీవు ఏదో అబద్ధం కల్పిస్తావు. అదే ఈ అబద్ధాల జన్మరహస్యం!

ఆ చెప్పే అసత్యం ఆమెకు ఇష్టమైనదిగా ఉండవలె ననీ, ఆమెకువిని సంతోషించేదిగా ఉండాలనీ ఆలోచించి చిన

రకు 'గుంటూరునుంచి యెవరో వస్తే ఆయనతో మాట్లా డుతూకూర్చున్నాను. మీ అన్నయ్యా, ఆయనా ఒకబ్యాంకి లోనే పనిచేస్తున్నారు' అంటావు నీవు.

బాగానే వుంది ఈ కల్పన. ఆమె అన్నగారి స్నేహి తుడితో నీవు మాట్లాడుతూ కూర్చున్నావనివిని ఆమె సంతో షిస్తుందని ఊహించావు. కాని దాని తరువాత ఆమె వేసే ప్రశ్నలకు నీవు తట్టుకోగలవా ?

'మా అన్నయ్య బ్రాడీపేటలో ఉన్నాడటనా? ఇంకో ఊరు బదలాయిస్తా రనుకొంటున్నారట; ఆసంగతి ఏమైంది ? ప్రొమోషన్ ఈ నెలలోనే రావాలట. వచ్చిందేమో కను క్కున్నారా ?' అని ఇలాగ లక్ష ప్రశ్నలు అడుగుతుంది మీ ఆవిడ.

ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెప్పటంలో ఎక్కడో పప్పులో కాలేస్తావు.

ఒకప్పుడు ఆ అమ్మాయి తెలిసే అడుగుతుంది. ఈ సంగతి చూడరాదూ; ఆయన యిల్లు మార్చాడని నీ పెళ్ళా నికి ఇదివరకే తెలుసు. అయినా అడుగుతుంది. నీవు ఆలో చించి ఆలోచించి, ఇంకా మార్చలేదు. మారుద్దామని అను కొంటున్నాడు-అంటావు తెలివిగా. ఆ రత్తమ్మ చెప్పింది, మీ ఆవిడకు. 'నేను గుంటూరు వెళ్ళివచ్చాను వదినా ! మీ అన్నయ్య ఇప్పుడు అరండల్‌పేటలో ఉంటున్నారే' అని ! ఆ సంగతి నీ కెట్లా తెలుస్తుంది ? కాబట్టి అబద్ధాలు ఆడితే లాభం లేదు.

ఇంకొక సంగతికూడా ఉన్నది. నీవు కృష్ణ ఒడ్డున షికారు చేస్తున్నావనీ, సిగరెట్లు తాగుతున్నావనీ, అన్నీ తెలుసు ఆ అమ్మాయికి. ఏ కుఱ్ఱవాడో చెప్పి ఉంటాడు !

ఆ పిల్ల ఎంతటక్కరో నీవు గ్రహించలేవేం ? ఆ అమ్మాయికి ఈ సంగతులు అన్నీ తెలిసినపుడు తెలిసినట్లు మాట్లాడక, నీవు చెప్పిందల్లా నమ్ముతున్నట్లు నటించి, చివరకు, 'ఎందుకండీ, ఈ అబద్ధాలూ !' అని బాంబులాగ విసురుతుంది తనకు తెలిసిన విషయం. విసిరి 'ఎవరైనా వింటే నవ్విపోరూ ?' అని భయపెడుతుందికూడా !

అప్పుడు ఏం చేయాలో తెలుసునా ! తెల్లముఖం వెయ్యనూ వద్దు; నేను చెప్పేదంతా, నిజమేనని దబాయించనూ వద్దు. నిజం ఒప్పుకో. ఇల్లా అను : 'అవును. అబద్ధాలే ఆడుతున్నాను నా పెళ్లాంతో నా యిష్టం వచ్చినట్లు అబద్ధాలు ఆడుకొంటాను. ఒకరికి నవ్వవలసిన పని ఏముంది ?' ఈ మాటలు విని ఆ పిల్ల నవ్వి ఊరుకోవచ్చు.

అసలు మొదటనే నిజం చెపితే ఏచిక్కులూ ఉండవు. ఒక్క సంగతి బాబూ! నీవు బయట ఏం చేస్తున్నదీ, ఎక్కడికి వెళ్ళిందీ, అన్నీ ఆ పిల్ల, వెయ్యి కళ్ళతో కనిపెట్టిచూస్తూనే ఉంటుందన్న విషయం మాత్రం బాగా జ్ఞాపకం ఉంచుకో.

౧౧

విరా ఆవిడను నీ అభిప్రాయాలతో ఏకీభవింప చేయా లనీ, తన్మూలంగా ఆమెను నీ యెడల సుముఖురాలునుగా చేసికొన వలయుననీ ఎప్పుడూ ప్రయత్నించకు. మహామహా వాళ్ళే ఈ విషయంలో ప్రయత్నం చేసి విఫలులైనారు. ప్రయత్నం వృథా. కాలంవృథా. నీవే ఆమె యెడల సుము ఖుడవు కా.

ఆమె నీకు ముఖం చూపకపోతే, నీవే అటు తిరిగి వెళ్ళి, ఆమెకు ఎదురుగా నుంచో!

౧౨

భార్యమీద కోపం తెచ్చుకోకు ఎప్పుడు కాని. ఒక వేళ కోపం వస్తే ఏం జెయ్యాలె?

ఇల్లు ఎగిరిపోయేలాగున అరచినా పెద్దగా ఏడ్చినా ఏమీ లాభంలేదు. పైగా అసహ్యం కూడాను. అలాంట ప్పుడు ఏం జెయ్యాలో నేను నా కథలలో సూచనచేసినాను. శాస్త్రకారుడు కూడా స్పష్టంగా చెప్పాడు 'ఉపేక్ష' వహించాలని.

అంటే, స్థానత్రయమును నోరూ, కళ్ళూ, చెవులూ అరికట్టాలె. అంటే మూసుకోవాలె. ఆమెవైపు చూడ కూడదు. ఆమె మాటలకు జవాబు చెప్పకూడదు. అసలు ఆమె అంటూ ఉన్న మాటలు వినకూడదు. అప్పుడు ఆ రాధికా వల్లభుని అపార కృపా మహిమచేత నీకు శాంతి లభిస్తుంది.

అంటే నోరు మూసుకొని ఊరుకోవలెనన్న మాట ! ఆ ఊరుకోవటం ఎట్లాగుటా, గదిలో పరుపుపై పడుకొని తల దిండులో దూర్చవలెనట! ఒకవేళ దిండు తడిసినా ఫరవా లేదూ-అన్నాడు శాస్త్రకారుడు !

ఇలాగ ఉంటే మూడు రోజులకుగాని, అదృష్టం ఉంటే అంతకు ముందుకుగాని, గృహము ప్రశాంతమూ అవు తుంది; గృహిణి ప్రసన్నవదనా అవుతుంది.

ఇదీ శాస్త్ర ప్రవచనము !

౧౩

ఆవిడ చదువుకోలేదు, ఆవిడకేం తెలుసు- అని ఎప్పుడూ అనుకోవద్దు. ఆవిడకు తెలిసినన్ని విషయాలు నీకూ నాకూ కూడా తెలియవు.

ఒక ఆంగ్లేయ కవివద్దకు పుస్తకాలు అమ్మే ఏజెంటు వెళ్ళి, 'అయ్యా యిది విజ్ఞాన సర్వస్వం. ఒకటి కొనండి' అన్నాడట.

'ఎందుకయ్యా ఈ పుస్తకం?' అని అడిగాడు కవి.

ఏజంటు అన్నాడూ, 'ఏ విషయాన్ని గురించి తెలుసుకోవలెనన్నా, ఈ పుస్తకం చెబుతుంది.'

కవిగారు నవ్వి, 'నా కెందుకయ్యా, నాకు పెళ్ళాము ఉంది!' అని ఆ ఏజంటును పంపివేశాడట!

ఈ కథవిని జ్ఞాపకం ఉంచుకో బాబూ. నీవ్వూ అల్లాగ ప్రవర్తించవలసి వస్తుందేమో యెప్పుడైనా!

రామూరావుగారి భార్య గయ్యాళిగంప. మొగుణ్ణి ఎంతమాట పడితే అంతమాట అనేస్తుంది. కచేరీసావిట్లో ఆయన పెద్దమనుష్యులతో ఏదో మాట్లాడుతున్నాడు. కాసేపు ఊరుకొందాము అని అయినా ఆమె అనుకోదు.

ఒకరోజున ఆయన యెవరితోనో మాట్లాడుతూ ఉన్నాడు. ఎదురుగా ఉన్న గదితలుపు భార్లాగా తెరచిపెట్టి ఉంచి ఆవిడ సాధిస్తున్నది.

'మనిషి అయిన తరువాత ఒకసారి చెబితే తెలియాలె! నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని మొత్తుకుంటూ ఉన్నా చీమకుట్టినట్లు అయినా లేకపోయె! ఎట్లా చచ్చేది! బావిలోపడి చద్దామంటే దొడ్లో బావిఅయినా లేకపోయె-వెధవషంపులు వచ్చిపడ్డతరువాత!

ఛీ, ఎవరిబావిలోనైనా పడి చద్దామంటే వాళ్ళు చావనిస్తారా! అయినా ఒకరి బావిలోపడి చచ్చినదాకా నాకేం ఖర్మం! స్వంత బావితీయించుకొనే చస్తాను.

ఓయి భగవంతుడా, ఈ కొంపలో ఎందుకు పడేశావురా నాయనా; దొడ్లో బావి వున్న కొంపలోనైనా పడేయక!

మూడేండ్లనుంచి ఈ బాధ ఏమిటి! ఆయన మందు ఇప్పించకపోవటం ఏమిటి! ఎక్కడైనా ఉన్నదా, ఇంత అన్యాయం! నేను చస్తేమటుకు ఆయనకు జాలి ఉందా! మనిషి అయితేగా! అదో నల్లరాయి, బండ!' అని ఇల్లాగ ఎత్తిపోస్తున్నది.

రామారావుగారి స్నేహితులు ఈ మాటలు విన్నా, మర్యాదగా ఉండదని ఏమీ మాట్లాడలేదు. సంగతిగ్రహించి రామారావుగారే ఇల్లా అన్నారు:

'మా ఆవిడేనండి. ఆవిడకు మతి సరిగ్గాలేదు బాబూ! తనకేదో బాధ ఉన్నట్టు మాట్లాడుతుంది. దానిపిచ్చి అటువంటిది. అదొకరకం పిచ్చి! ఎన్నిమందు లిప్పించినా లాభించటంలేదు'

ఈ మాటలు ఆవిడ విని, 'నాకు పిచ్చిఅని చెపుతున్నారుటండీ! ఇదొకటా! లోభితనంపోయి, మందు ఇప్పించ

కుండా నన్ను నానా ఏడ్పులు ఏడ్పిస్తూ పైగా నాకు పిచ్చి అని చెపుతున్నారూ ! మతివున్న మాటలేనా అవి ! మామిషి అయితే అట్లా మాట్లాడడు' అని పెద్దగా అరిచింది కోపంతో.

రామారావు మొదట కాస్త తెల్లపోయి వెంటనే తెప్పరిల్లి నవ్వుతూ వాళ్ళతో అన్నాడు – 'అంతేనండి. అదీ వరస. రాత్రి అనిలేదు, పగలనిలేదు. పైగా నాకు మతి పోయిందట ! పిచ్చి వాళ్ళందరూ అలాగే అనుకొంటారు, తమకు పిచ్చిలేదనీ అవతలవాళ్ళే పిచ్చివాళ్ళనీ ! అసలు పిచ్చి స్వభావమే అటు వంటిది ! మనలను చూస్తూవుంటే దానికి రెచ్చిపోతుంది. ఆ గదిలోనైనా కూర్చుందాము రండి' ఇట్లా చెప్పి వాళ్ళను పక్కగదిలోకి తీసికొని వెళ్లాడు.

తన పెళ్ళాము గయ్యాళిదనీ, తాను గయ్యాళి భార్యతో బాధపడుతూ ఉన్నాడని, భార్యను అనుపు ఆజ్ఞ లలో పెట్టుకోలేని అసమర్థుడనీ తనను గురించి, ఇతరులు అనుకోక పోతే చాలును అనుకొన్నాడు రామారావు. తన భార్య పిచ్చిదని అందరూ అనుకొన్నా ఫరవాలేదు అను కొన్నాడు.

ఎప్పుడైనా మనమూ మన అసమర్థతను కప్పిపుచ్చుకో వలసిన అవసరం వస్తుందేమో ! ఎలాగ కప్పి పుచ్చుకో వాలో తెలిసి ఉంటే మంచిదికదూ ? అందుకనే ఈ కథ చెప్పాను.

౧౪

భార్య చెప్పినదల్లా ఓపికగా వినటం భర్త అయిన వాడు అలవరుచుకోవలసిన సుగుణాలలో మొదటిది. దాంపత్య సౌఖ్య సాధనకు ఇది ప్రథమ సోపానం! భార్య కాపురానికి వచ్చి, చాలా సంవత్సరాలనుంచి భార్యతో కాపురం చేస్తున్న వాళ్ళకు ఈ హితవాక్యం అనవసరం. వాళ్ళకు ఈపాటికి ఈ సుగుణం ఎముకల్లోకి పాకి ఉంటుంది!

౧౫

ఈ కథకూడా విను. నీవు దాంపత్యం నడపటానికి ఇందలి నీతి యెంతఅయినా ప్రయోజనకారి.

ఒక యువకుడు నా వద్దకువచ్చి 'మాష్టారూ, మా ఆవిడకు కోపమెక్కువండి. చీటికి మాటికి ఎగిరిపడుతుంది' అన్నాడు.

'ఎందుకు అల్లాగ చేస్తుంది. కారణం ఏమిటి?' అన్నాను.

'కారణం ఏముందండి, ఏదో స్వల్పవిషయము ఆమె కోపానికి కారణం అవుతుంది' అన్నాడు.

ఏదైనా విచారములో ఉన్నవాడికి విచారం పోగొట్ట వలెనంటే, అతనికంటే యెక్కువ దుఃఖాలు అనుభవించిన వాళ్ళసంగతి చెప్పాలి. అందుకని నేను అన్నానూ, 'నీ వింకా అదృష్టవంతుడవు. మీ ఆవిడ ఏదో కారణం ఉంటేనే గాని యెగిరిపడదంటున్నావు. నేనెవరితో చెప్పుకోనేది! మా ఆవిడ ఏమీ కారణం లేకుండానే యెగిరిపడుతుంది. ఒకప్పుడు పడ కుండా, యెగిరింది, యెగిరినట్టుగానే ఉండిపోతుంది. ఇంతకూ పిల్లలు పుట్టిందాకా అంతేరా బాబూ, దాని తరువాత అణగి పోవచ్చు' అన్నాను.

ఆ పిల్లవాడు బిక్కముఖంపెట్టి 'పిల్లలు పుట్టకేమండి! ఇద్దరుపిల్లలు నాకు!' అన్నాడు.

'అయితే కొంచెంఅయినా అణిగిందా ఎగిరిపడటం?'

'లేదండీ! పైగా ఎక్కువ అయింది. ఇదివరలో నా ఒక్కడిమీదే యెగిరిపడేది. ఇప్పుడు నాపైనా, పిల్లలపైనా కూడా యెగిరిపడుతున్నది. ఏం జేయమంటారు?'

'ఏం జేయమంటానూ అంటే, అసలుఏమిచెయ్యాలా అంటే, ఇదివరలో మహా మహావాళ్ళు ఏంజేశారో నువ్వూ అదే చేయాలి.'

ఈ మాటవిని ఆ కుర్రవాడు గంపెడంత ఆశతో ముఖం ఇంత చేసుకొని అడిగాడు– 'ఏం జేశారు, మాస్టారూ చెప్పండి' అని.

'వెంకటేశ్వరా, మాట్లాడక ఊరుకొన్నారు, ఏమీ చేయలేదు. నీవూ అదే చెయ్యి. దీనినే ఉపనిషద్వేదాంతంలో 'ఉపేక్షా' భావము అంటారు'

'వ్యభిచారి భావంలాంటిదాండి ఇది !'

'ఛాఛా ! అల్లాంటిదేమీ కాదు, మంచి శుభ్రమైనటువంటి, పవిత్రమైనట్టి భావం' అన్నాను.

౧౬

భార్య చేసిపెట్టిన వంట బాగుండలేదని ఎప్పుడూ అనబోకు. భార్య చేసినవంట భర్తకు బాగుండకపోవటం అంటూ ఉండదు. ఆవంట దివ్యంగా అద్భుతంగా ఉంటుంది. మొదటి రోజులలో నామాటలలో ఉండే సత్యం నీవు చటుక్కున గ్రహించలేక పోయినా నాలుగేండ్లు గడిచిన తరువాత నీవే అనుకొంటావు, ఎంత పరమసత్యం చెప్పాడురా ఈ పెద్ద మనిషి అని !

పోయి దగ్గర ఆమె కూర్చుని కష్టపడి ఆ వంటచేసింది నీకు రుచిగా ఉండాలనేగా ! అలాంటప్పుడు బాగుండక పోవటం ఎలా జరుగుతుంది !

ఒక వేళ కాస్త ఉప్పు ఎక్కువ అయినా, పాకం కుదరక పోయినా, ఆవిడ పడ్డ కష్టం జ్ఞాపకం తెచ్చుకో. ఆ వస్తువుకు రుచి అధికం అవుతుంది.

ఆ తరువాత ఉప్పు ఎక్కువ అయిన సంగతి కను క్కొని, 'అదేమిటండీ ! ఉప్పెక్కువ అయింది కదా; చెప్ప లేక పోయినారు' అంటే, 'అరే, యెక్కువ అయిందా ! నా కెక్కువ అయినట్లే లేదు. బాగుంది- తినేశాను' అను నవ్వుతూ. ఆ తరువాత యెంత తమాషా జరుగుతుందో చూడు.

మీ ఆవిడ పక్కయింటి ఆవిడతో అంటుంది. 'మీ అన్నయ్యకు ఏమీ తెలియదు వదినా ! కూరలో ఉప్పు ఎక్కువ అయినా కనుక్కోలేరు. వట్టి అమాయకులు' ఈ మాటలు విని నీవు నవ్వుకుంటావు.

ఆ అమ్మాయి లోపల ఏమి అనుకొంటుందీ అంటే, తాను కాంగా ఇంత అమాయకుణ్ణి పెట్టుకొని కాపరం చేయ గలుగుతున్నదనీ, ఇంకొకరు అయితే చెయ్యలేక పోయ్యే వారేనని !

పోనీ, అలాగే అనుకోనీ. నీకు వచ్చిన నష్టంఏముంది ! అమాయకుడైన భర్తను తన రెక్కల క్రిందికి తీసుకొని, తన చేలాంచలము కప్పి పోషిస్తున్నానని గర్వపడటం ప్రతి స్త్రీకి సహజము. పోనీ, అలాగే అనుకోనీయవయ్యా ! ఆమె పరి

వ్యాంగములో బహిఃప్రపంచమును మరచి సుఖించటానికి నీకు అభ్యంతరం ఎందుకూ !

౧౭

నీకు ఎంత ఆదాయము వస్తున్నదీ, నీవు యింటికోసమని ఎంత కర్చు చేస్తున్నదీ ఆ పిల్ల దగ్గర దాచబోకు. లేకపోతే నీ దగ్గర ఏమి ఉన్నదో తెలియక ఆ పిల్ల తనకు అవీ ఇవీ కావాలని వేధిస్తుంది.

అనుభవంగల యట్టివారూ, ప్రాజ్ఞత గలయట్టివారూ, ఇదివరలో భర్తృభారం వహించినట్టివారు చెప్పిన విషయము ఇది – 'నాయనా, ఆ వచ్చే నాలుగురాళ్ళూ ఆ పిల్ల చేతికే ఇచ్చి ఆ డబ్బును, ఇల్లు గడిపి నాలుగు రాళ్ళు వెనకేస్తుందీ, సరే సరీ మంచిది. వెయ్యలేదూ, పోనీ, ఇల్లు గడపడం ఎంత కష్టమో ఆ సంగతి అయినా తెలిసొస్తుంది ఆ పిల్లకు !'

ఎటొచ్చీ నీ సిగరెట్లకూ వాటికీ కొంత కావాలి. దానికి ఎల్లాగనేగా నీ గోల ! ఆవిడను బ్రతిమిలాడితే అణో,

బేడో ఆవిడే ఇస్తుంది. వాటికి నీ పై సంపాదన ఉండనే ఉందిగా, మనలో మాట.

అసలు ఆవిడ నెందుకు బ్రతిమిలాడాలి, నాకేంఖర్మం అంటావు. అంతేగా! అలాగ అనబోకు బాబూ! ఒక అణా ఇయ్యమని అడిగి, నీవు ఆమె కొంగు పట్టుకు లాగటమూ, 'రోజూ బేడాపావలా కావాలంటే ఎక్కడినుంచి వస్తుందండీ నా దగ్గరలేదు'అని ఆ పిల్ల అనటమూ, నీవు వెంటబడి 'ఒక బేడా యిద్దూ, ఉఁ ఉఁ పోనీ ఒక అణా అయినా యివ్వు' అని పసి పిల్లవాడిలాగ గునుస్తూ ఆమె వంటయింట్లోకి వెడితే వంటయింట్లోకి, దొడ్డిలోకి వెడితే దొడ్డిలోకి వెళ్ళటమూ, ఆమె విసుక్కుంటూనే డబ్బులు నీచేతిలో పెట్టడమూ, చాలా తమాషాగా ఉంటుంది ఈ వ్యవహారం అంతా! ఇదంతా ఒక ప్రణయక్రీడ. వాత్స్యాయనుడికి కూడా తెలియదు ఈ కామక్రీడా వృత్తాంతము.

గార్హస్థ్య జీవితం రమణీయంగా చేసుకోవాలె నంటే, ఇలాంటి కామ క్రీడలు ఎంత అయినా అవసరము.

౧౮

నీ భార్య నిన్ను గౌరవించటం లేదని యెప్పుడూ అనుకోకు. భార్య అయిన మనిషి భర్తను ఎప్పుడూ గౌరవించదు.

పైకి మాత్రం మగవాడు మీసాలు దువ్వి తనను తన భార్య గౌరవిస్తున్నదనీ, తనమాటకు ఎదురు చెప్ప దనీ అంటాడు. ఒట్టిది ?

అటువంటి తత్వం స్త్రీ స్వభావంలోనే లేదు. సింక్లర్ లేవీ అని అమెరికాలో రచయిత ఉన్నాడు. అతను చాలా గొప్పవాడు, నోబుల్ బహుమానాన్ని పొందిన మహనీయుడు.

ఆ బహుమానం ఇరవై వేల పౌనులు. సామాన్యులకు వచ్చే బహుమానం కాదు అది. ఏ శాస్త్రంలోనైనా, ఈ ప్రపంచంలో ఎక్కువ కృషి ఎవరు చేస్తారో వారికి ఇస్తారు. లేవీ సాహిత్యంలో చేసిన సేవను గుర్తించి ఆ బహుమానం ఇచ్చారు.

ఆ బహుమానం తనకు వచ్చిందని, పాపం, సింక్లర్ పరుగెత్తుకుంటూ వెళ్ళాడట, ఈ శుభవార్త పెళ్లాముతో చెప్పుదామని! ఆవిడ ఈ మాటవిని చాలా ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటించి, 'అదేమిటండీ, అదేదో చాలా గొప్పవాళ్ళకు ఇచ్చే బహుమానం గదా, మీ కెట్లా వచ్చిందండీ ?' అని గోల పెట్టిందట !

దీనిని బట్టి తెలియటం లేదు బాబూ, పెళ్లామన్న మనిషి మొగుణ్ణి గౌరవించదని ఆడది భర్తను ప్రేమిస్తుంది! గాని గౌరవించదు.

౧౯

ఒక్క సంగతి బాబూ, మీ ఇంటికి వస్తూఉంటుందే, ఆ పిల్ల సుందరమ్మ చక్కని దని మీ ఆవిడ చేత ఒప్పించ టానికి నీవు ఎప్పుడూ ప్రయత్నించకు. ఆవిడ చక్కనిదే. అందులో సందేహం ఏమీ లేదు. అంతా ఒప్పుకొంటారు. కాని నీ భార్య ఒప్పుకోదు. ఎందుకు ఒప్పుకోదు, అని అడగ బోకు. అంతే. ఆవిడ మటుకు ఒప్పుకోదు.

ఎందుచేతనూ అంటే, సుందరమ్మ చక్కనిపిల్ల అని నీవు అనుకోవటం మీ ఆవిడకు ఇష్టంలేదు. సుందరమ్మంటే, సుందరమ్మ అనే కాదు. రాజమ్మ, సీతమ్మ, కనకమ్మ, లక్ష్మమ్మ ఎవరైనా సరే అందమైనది అని ఒప్పుకోదు.

సుందరమ్మ చక్కనిది అని అంగీకరిస్తే తాను అంత కంటే తక్కువని అంగీకరించినట్లేగా ! నేను చక్కనిదాన్ని గాను-అని ఏ ఆడది అయినా అంటుందా ! లోకంలో లేని సంగతి అది.

ఒక కవి, మరియొకణ్ణి, వాడు ఎంత గొప్పవాడు అయినా సరే, కవిగా అంగీకరించడు. ఒక గాయకుడు మరొక గాయకుణ్ణి మెచ్చుకోడు. ఒక చిత్రకారుడు మరొక చిత్ర కారుని రచనలను చూచి సంతోషంతో తల ఊపడు. మరి ఇంకేం ! అల్లాంటప్పుడు నీ భార్య మరొక స్త్రీని అందము గల దానినిగా ఎలాగ అంగీకరిస్తుంది ?

కాబట్టి మీ ఆవిడ సుందరమ్మ చక్కనిదీ అని ఒప్పు కోదు, సీతమ్మ చక్కనిదీ అని ఒప్పుకోదు. అసలు మీరున్న ప్రదేశానికి యాభై మైళ్ళు అటూ ఇటూ, ఉన్న దేశంలో తన అంతటి చక్కనిది లేదనే ఆ పిల్ల అనుకొని, నిన్ను కూడా అనుకోమంటుంది.

నీవు ఆమెనే చక్కని దానినిగా భావించాలె. ఇంకొ కరి చక్కదనాన్ని గుర్తించరాదు. ఇంకొకరిని కన్నెత్తి చూడరాదు. తన చక్కదనానే చూడాలి. తనన్నే నమ్ము కోవాలె. లోకంలోని సౌందర్యం అంతా ఆమెలోనే ఉందని నీవు అనుకోవాలె.

ఇన్ని ఉద్దేశాలు కడుపులో కదులుతూ ఉంటవి కాబట్టే ఆ అమ్మాయి సుందరమ్మ చక్కనిది అని ఒప్పుకో లేదు.

౨౦

'ఇంటి సగతి ఏమీ పట్టించుకోరమ్మా ఆయన, ఆయనకు ఏమీ తెలియదు' అంటూ ఉంటుంది మీఆవిడ.

ఈ మాటలు విని నీవు కోపం తెచ్చుకోకు. స్త్రీకి ఇదొక సహజ లక్షణం. తన భర్త ఏమీ తెలియని అమాయకుడని తాను కాంగా ఆఇంట్లో కాపురం చేయగలుగుతున్నది గాని ఇంకొకరు చేయలేరని అనుకోనటము, అలాగ చెప్పటమూ ఆమెకు ఇష్టం కుటుంబ నిర్వాహణకు సంబంధించిన మధుర భారం అంతా తానొక్కతే మోస్తున్నానని అనుకోవటం ఆమెకు ఇష్టం, అదొక తియ్యని తలంపు. అది స్త్రీ స్వభావ మని తెలుసుకో.

౨౧

ఆడది అయిన మనిషి మొగుణ్ణి సాధించకుండా ఉండదు. ఏదో ఒక అసంతృప్తిని మనస్సులో పెట్టుకొని, అసలు మాట బైట పెట్టక గునుపుగా అనే మాటల సముదాయమును సాధింపు అంటారు.

మా ఆవిడ నన్ను ఎట్లా సాధించిందో చూడు. ఒక రోజున నేను ఇంటికి ఆలస్యంగా వచ్చిన కారణాన జరిగిన కథ ఇది:

'ఏమండీ, ఇప్పుడా రావటం ! బాగానే ఉంది. ఎప్పుడనగా వెళ్ళారండి ! ఎక్కడ తిరుగుతున్నారండి ఇంత పొద్దు పోయిన దాకా !

అయ్యో, అయ్యో, మనకో ఇల్లు ఉంది, పెళ్ళాం బిడ్డలూ ఉన్నారన్న సంగతి జ్ఞాపకమే రాలేదన్నమాట ! ఎందుకు జ్ఞాపము వస్తుందిలెండి !

ఏం ! ఆలస్యంగా వస్తేనేం అనేగా మీరనటం ! అవును మీకు అలాగే అనిపిస్తుంది. అనిపించకేం చేస్తుంది ! ఆపేక్ష లుంటేగా !

ఇంత ప్రొద్దుపోయినదాకా ఇలా బైట తిరుగుతూ ఉంటే కొంపలో ఒక్కదాన్ని ఎంతహడలిపోయానో మీకేం తెలుస్తుంది ! అబ్బ ! యెన్నాళ్ళు చెప్పుకొంటే ఏంలాభం ! మనిషికి గ్రహింపు లేకపోయిన తరువాత !

ఇదెక్కడి మనిషి అమ్మా కాకపోయినా, కాస్త దయాదాక్షిణ్యాలు లేకపోయిన తరువాత ఎందుకూ అంటా!

పాపం, ఇంటి దగ్గర ఆడసన్యాసి ఒక్కతేఉంది, కాస్త పెందలాడే కొంపకు చేరుకుందాం – అని తోచలేదు కామాలు ఆ మనిషికి !

ఇంటి దగ్గరవాళ్ళు ఎంత ఏడిస్తే ఏం ? తమరు మటుకు హాయిగా ఏ స్నేహితుని ఇంటనో కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకొని వస్తారు. ఇంటిదగ్గర ఆడది ఒంటరిగా బిక్కుబిక్కుమంటూ కూర్చున్నపుడు స్నేహితులతో నవ్వుతూ ప్రేలుతూ ఉండటానికి ఎట్లా మనస్సు ఒప్పుతుందో ! దొంగలు వస్తారేమో, ఇల్లు దోచుకు పోతారేమో నన్న దిగులు ఎందుకు లేదూ అంట !

ఆఁ. అవునులెండి మీకు దిగులెందుకు ఉంటుంది ? దొంగలు పడి దోచుకెళితే మీ దేంపోయింది ? ఆ చంద్రహారం, నానుతాడూ, రెండూకూడా మా పుట్టింటి వాళ్ళు చేయించినవే ! ఈయనగారు చేయించినవి ఏమీ కాదు. అయ్యో, అయ్యో, ఈయన అంతమాత్రం కూడానా !

నేను తెలుసుకోలేక పోయినాను పిచ్చిదాన్ని ! అంత ధైర్యంగా ఎట్లా ఉన్నారో అనుకొనేదాన్ని ! ఇదా సంగతి పోతే దాని సొమ్మేపోతుంది. ఏడిస్తే దాని వాళ్ళే ఏడుస్తారు అనేగా ఆయనకు ధైర్యం !

వచ్చానుగా అంటారురూ పైగా !

ఆఁ. వచ్చారు, రాత్రి పన్నెండు గంటలకు !

పన్నెండు కాలేదు, పదేగా అయింది అంటారూ! ఆఁ. ఇప్పుడు కాకపోతే ఇంకా కాసేపటికి అవుతుంది ! పన్నెండూ అవుతుంది, ఒంటిగంటా అవుతుంది ! కాక మానుతుందా ఏమిటి! అట్లాగే కూర్చుంటుంజా !

పన్నెండు కాలేదు, పన్నెండు కాలేదని ఒకటేమాట! పదిఅయితే పన్నెండు అయినట్లుకాదా ఏమిటి! ఇంకాకావాలె కూడానూ!

ఇప్పటికైనా ఇల్లుకనపడ్డది. అందుకుసంతోషించాలె.

కట్టెబాగుల దాన్ని కాబట్టి యెక్కడి కక్కడికి సరి పెట్టుకొని సంతోషింస్తుంటాను-ఇల్లు కనపడ్డదని!

ఆఁ. ఒకప్పుడూ కనపడనే కనపడదు.

ఏంజేస్తాం? నోరు మూసుకొని ఊరుకోవలిసిందేనా? ఇంకేమైనా ఉంజా!

నిద్ర వస్తున్నదీ, అబ్బ! అయ్యగారికి నిద్రవస్తున్నదట! ఊరంతా బలాదూరు తిరిగి వస్తే నిద్రరాక మానుతుందా! నిద్రేమిటి, ఏదైనా వస్తుంది.

ఇక పడుకోనియ్యి అని విసుక్కుంటారు పైగా! పడు కోండి యెవ రొద్దన్నారు !

గోల అంటారూ! గోలంటండీ!

అవును. నేను మాట్లాడితే గోలగానే ఉంటుంది మీాకు. అంత గోల అయితే ఇక్కడి కెందుకొచ్చారు ! ఎక్కడ అయినా పడుకోక పోయినారూ!

మీ కేం అండీ, కావలసినంతమంది స్నేహితులున్నారు ! ఎక్కడ పడుకున్నా పడుకోవచ్చు !

నిద్ర పట్టదంటారూ! బాగానే పడుతుంది. పట్టకేం జేస్తుంది ! అయినా ఇటువంటి మనుష్యులేముంది, ఎక్కడ బడితే అక్కడే పడి నిద్రపోతారు. రైల్లో బెంచీల మీద పడి నిద్ర పోయేవాళ్ళూ, ఎక్కడ నిద్రపోరూ ! ఛీ. ఛీ, మనిషికీ, ఇక్కడ పడుకోవచ్చు, ఇక్కడ పడుకోకూడదు అని తెలియక పోయిన తరువాత !

మాట్లాడ రేమండీ!

ఎందుకుమాట్లాడు తారూ! నానోరు బైట పడవద్దూ! అందరూ నేను నోరు పెట్టుకొని అరుస్తానని అనుకోవలెననేగా మీరు మాట్లాడకుండా ఊరుకోవటం ! 'అయ్యో ఎంత మంచివాడమ్మా ఆయన, పాపం, నోరెత్తడు, ఆవిడ అలాగ అరుస్తూ ఉన్నాకూడా' అని అనుకోవలెననేగా ఈ మాట్లాడక పోవటం !

అబ్బ ! ఎంత ఎత్తు ఎత్తారండి ! ఎన్ని ఊహాలున్నాయండి మీ కడుపులో ! ఎన్ని ఊహాలు లేకపోతే కవిత్వం కడతారు లెండి ! నన్ను నలుగురి నోళ్ళలో పడేయటానికి ఎన్ని పనులు అయినా చేస్తారు మీరు ! మీయెత్తులు నాకు తెలుసు లెద్దురూ ! నంగనాచిలాగ బుంగమూతి పెట్టంగానే సరా ! ఎవరికి తెలియదు, మీ గడుసుతనము !

పాపం. ఆయన మంచివాడు, నోట్లో నాలిక లేదు- అని అందరూ అనుకోవలెననేగా ఈటక్కరు వేషం అంతా ! అవును. అవతల వాళ్ళకేం తెలుస్తుంది, మీరు పెట్టేకోత !

నిజమే కామాలు, ఈవిడే గడుసు మనిషి-అను కొంటారు! అనుకోనీయండి ఏం జేస్తాం!

అందరూ నానోరే నొక్కుతారు. మీ కేం? మీరు లోకానికి మంచివారే అవుతారు!

ఎంత గడుసు మనిషో? నెత్తిన నోరు పెట్టుకొని అరుస్తున్నా ఒక్కమాట అయినా మాట్లాడరు!

మిమ్మలనే! మాట్లాడ రేమండీ! అరిచి అరిచి అదే ఊరుకొంటుంది గదా అనే మీ ఊహ! ఎంత కఠిన హృదయులండీ! అయ్యో, పాపం అంటారేమో అనుకొంటా! అఁహ. ఎందు కంటారూ! రాతిగుండె ఆమె!

ఏదీ, గుండెమీద చెయ్యివేసి చూడనియ్యండీ. అబ్బా! ఎంత గట్టి గుండె అండీ! రాయి! పాషాణం!'

ఇలాగ ఆవిడ గంటలకొద్ది సాధించినా, నేను నోరెత్తానేమో చూశావా! అది నీవు గమనించి గుర్తు ఉంచుకో వలసిన విషయం! ఇప్పుడు కాక పోయినా, ఎప్పుడో ఒక నాడు మీ ఆవిడ సాధిస్తుంది నిన్ను. దేవుడు మేలుచేస్తే ఇంతకంటే ఎక్కువగానే సాధించి సాగదీస్తుంది. ఆవిడయెంత కొట్టుకున్నా పెదవి విప్పి మాట్లాడకుండా ఉండాలనీ, తల దిండులో దూర్చి కళ్ళూ చెవులూ మూసుకొని పడుకోవలెననీ గట్టిగా జ్ఞాపకం ఉంచుకో బాబూ!

౨౨

భర్త ఏదో పనిమీద ఉన్నాడు. ఏదో వ్రాసుకొంటూ ఉన్నాడు. ఇప్పుడు మనము మాట్లాడించకూడదు. మాట్లాడిస్తే కోపంవస్తుందేమో అన్న జ్ఞానము సాధారణంగా ఏ ఆడదానికీ వుండదు.

భర్తకవి. ఏదో వ్రాసుకొంటున్నాడు. తీవ్రమైన ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఏదో మధురభావం అతని హృదయంలో సుళ్ళు తిరుగుతూ ఉంది, బైట పడడంలేదు. నానా అవస్థా పడుతున్నాడాయన.

ఇంతలో వచ్చింది గృహిణి. 'ఏమండీ! పలకరేమండి?' అన్నది.

'ఎందుకూ?'

'పండుగకు ఏంచీరె కొంటారండి?'

'ఏదో ఒకటి కొంటాను. ఆ విషయం కొంచెంసేపు ఉన్న తరువాత మాట్లాడుకోవచ్చు. ఇప్పుడేం తొందర?' అన్నాడు.

ఆ అమ్మాయి తన భర్త ఏదో ఆలోచనలో ఉన్నాడని గ్రహించి అప్పటికి వెళ్ళిపోతే బాగుండేది. అట్లా వెళ్ళిపోక, ఏమేమో మాట్లాడి, చివరకు ఆయన విసుక్కుంటే, సాధింపులోకి దిగి - 'ప్రేమలు లేకపోతే సరి! ప్రేమలుంటే ఇట్లా మాట్లాడుతారా ఏమిటి?' అని గునిసింది.

కవిగారికి ఒళ్ళు మండిపోయి, ఇట్లా అన్నాడు: 'ఓ దేవీ, ఓ చంచలాక్షీ, ధవళనయనా, విశాలనయనా, విశాలాక్షీ, కమలనయనా, నీరజాక్షీ, సారసనేత్రీ, చకిత ముగ్ధ మృగీతరళేక్షణా, నా ప్రాణహారీ, నీవు తొక్కిన భూమి నాకు పవిత్రము. ఓ ప్రసన్న మందహాస సుందర వదనారవిందా, నీ కనుసన్న నాకు మీరరాని ఆజ్ఞ. ఓ సుందరీ, ముగ్ధత్రపా మధుర వదన సరోజా, నీమీద ప్రేమతో చస్తున్నాను. నీవు ఏం చెయ్యమంటే అది చేస్తాను. సముద్రంలో దూకమన్నా దూకుతాను. బావిలో పడమంటే పడతాను. అయితే నన్ను ఒక్క అరగంట మాత్రము వ్రాసుకోనియ్యి' అన్నాడట.

నీ భార్య నిన్నెప్పుడైనా వ్రాసుకోనీయకుండా విసికిస్తే ఇలాగ అనాలె. అందుకని పైనున్న నాలుగు వాక్యాలూ కంఠతా వెయ్యి.

౨౩

నీ భార్య విస్తారం మాట్లాడే మనిషి కాకపోతే, మూగమొద్దు, ఏమీ మాటాడదు — అనబోకు. మాట్లాడక పోవటమూ మితభాషిత్వమూగల భార్యను పొందటము ఎన్ని జన్మల సుకృతానికిఫలితమో! ఆవిడకు మాటాడటం నేర్పావా; ఇక కొండవీటి జలపాతంలాగవచ్చే ఆ వాగ్ధోరణిని అరికట్టడం మానవ మాత్రుడికి సాధ్యంకాదు.

౨౪

విరా ఆడవాళ్ళతో కూర్చుని చీట్లపేక ఆడటం మంచిదే. ఏదో కాలక్షేపమూ అవుతుంది. రెండోది, మనకు తెలియకుండా మన జేబులోనుంచి వాళ్ళు ఇదివరలో కాజేసిన డబ్బు మనం గెల్చుకోనూ వచ్చు.

౨౫

ఇంటి ఖర్చులు తగ్గించుకోవలసిన అవసరాన్నిగూర్చి మీరు భార్యా భర్తలు కూర్చొని మాట్లాడుకొనేటప్పుడు నీవు ముందుగానే నీ సిగరెట్లకూ రైలు ప్రయాణాలకు పుస్తకాలకూ అయే ఖర్చులు తగ్గించుకొంటాను – అను.

ఎందుకంటే, అదెట్లాగూ తప్పదు. ఆవిడ పౌడర్లకూ స్నోలకూ తల నూనెలకూ అయ్యేఖర్చుల విషయమై ఎత్తినా ఏమీ లాభము లేదని జ్ఞాపకము ఉంచుకో.

౨౬

ఇంట్లో నీదే పై చెయ్యి కావాలె అంటే ఒక ఉపాయం ఉంది. మీ ఆవిడ అభీష్టమేదో కనుక్కొని అదే నీ అభీష్టంగా స్వీకరించటం! ఒక ఉదాహరణ చెబితే బాగా తెలుస్తుంది.

మా ఆవిడ అంటుంది : 'ఈ పండగకు పాతిక రూపాయలు పెట్టి చీర కొనియ్యాలండీ' అని. అప్పుడు ఏం చెయ్యాలె నీవు ?

కొనివ్వను, డబ్బు లేదు— అంటివా, నీ మాట సాగదు. ఆవిడ యెట్లాగూ కొంటుంది అప్పుచేసి అయినా సరే! ఆ అప్పు ఎప్పటికైనా నీవు తీర్చక తప్పదు.

అందుకని ఏమి చెయ్యాలా అంటే, నీవే ఎక్కడైనా పాతిక రూపాయలు అప్పుతెచ్చి, ఆజ్ఞాపిస్తున్న గొంతుకతో దర్జాగా, 'ఏమ్, ఇదుగో చూడు. ఎప్పుడు చీర కొనుక్కో—మన్నా ఏదో తక్కువరకం చీర కొంటూ వచ్చావు. పోనీ గదా అని ఊరుకొన్నా. ఇహ ఊరుకోను. తెలిసిందా! పాతికరూపాయలు పెట్టి కాస్త మంచిది కొనుక్కో. డబ్బు యిందు! కొనుక్కోకపోతే నాకు కోపం వస్తుంది. దాని తరువాత విచారపడ్డా లాభంలేదు' అను.

ఆ తరువాత మా ఆవిడ చీర కొనుక్కొన్నా నీమాట విని, నీకు విధేయురాలై కొనుక్కొన్నదే అవుతుంది కాని, నిన్ను ఎదిరించి కొనుక్కొన్నది కాదు.

'చచ్చినట్లు నామాట విన్నది! ఎవరికోసం వింటుంది? పాతిక రూపాయలూ అవతల పారేసి చీర కొనుక్కో—అంటే నోరు ఎత్తకుండా కొనుక్కొని ఊరుకుంది. చెప్పినట్లు వినకపోతే యెరగదూ!' అని నీవు దర్జాగా అనుకోవచ్చు. భార్యపైన అధికారం చెలాయించాలనే కాంక్ష ఈ విధంగా తృప్తి పొందినదీ అవుతుంది.

నీవు మీా ఆవిడతో అన్న మాటలు పక్క-భాగంలో అద్దెకు ఉన్నవాళ్ళకు వినపడేటట్లే అను. వాళ్ళూ అనుకొం టారు, 'అబ్బో ! ఈ అబ్బాయి అసాధ్యుడే. పెళ్ళాన్ని హడలుకొడతాడు' అని.

ఆ అమ్మాయికీ కీర్తివస్తుంది, భర్తయెడల వినయవిధే యలతో ప్రవర్తిస్తున్నదీ అని. వాళ్ళలో వాళ్ళు అనుకొం టారు, 'పాపం, మొగుడు ఎన్ని కేకలువేసినా ఆపిల్ల నోరెత్త లేదమ్మోయ్ !' అని !

ఆ పిల్లా చెబుతుంది అందరితోనూ 'పాతిక రూపా యలు పడేసి చీర కొనుక్కోమని కోప్పడి వెళ్ళారు. ఆయనకు కోపంవస్తే అంతే వదినా ! అలాగ కోప్పడుతుంటే ఏంజేసే దమ్మా ! చచ్చినట్లు ఆయన చెప్పినట్లు చేశాను. భర్తమాట వినకపోవటము తప్పుకాదు వదినా !' ఇలాగ ఆమె తన సతీ త్వాన్ని ప్రశంసించుకొంటుంది.

ఎన్ని విధాల లాభించిందో చూడు !

ఏదైనా వస్తువు కనపడకపోతే వెంటనే మీ ఆవిడను పిలిచి వెదికి ఇవ్వమను గాని నీవే వెతుక్కుంటూ కూర్చొబోకు. ఆవిడ అయితే ఇట్టే వెదికి ఇస్తుంది. సాధారణంగా పోయిన వస్తువు ఆడవాళ్ళకు కనపడ్డంత వేగంగా మొగవాళ్ళకు కనిపించదు.

ఒకరోజున నేను కళ్ళజోడు కనపడక వెదుక్కొని నానా అవస్థా పడ్డాను.

నేను ఏదో వ్రాసుకొంటున్నాను. వ్రాసుకొనేప్పుడు జోడు అక్కరలేదు నాకు. బయటికి వెళ్ళేటప్పుడు, దూరం చూడటానికి జోడు కావలె.

ఆ రోజు వ్రాసుకోవటం అయిపోయిన తరువాత బట్టలు వేసుకొని బయటికి వెళ్ళదామనుకొని జోడు చూద్దును గదా, కళ్ళజోడు ఎక్కడున్నదో కనిపించలేదు.

మా ఆవిడ వంటయింట్లో ఎక్కడో పనిచేసుకొంటున్నది. ఈ మాత్రము భాగ్యానికి పనివేళ, ఆమెను పిలవటం ఎందుకు ? నేనే వెతుక్కుందాం- కనపడకపోతుందా ! అనుకొన్నాను.

అలాగ అనుకొని వెతికాను. పుస్తకాల వెనకాల, టేబిల్ పైన పరుపుక్రింద అన్నిచోట్లా వెదికాను. కనపడ లేదు.

విసుగుపుట్టి చివరకు ఆవిడను కేక వేశాను, 'ఓయ్ ఒక్కసారి వద్దూ. కళ్ళజోడు కనపడలేదు. వెతక లేక చస్తున్నాను!' అని.

వెంటనే వచ్చింది ఆవిడ. వచ్చిన మనిషి నా వస్తువు ఎక్కడుందో వెదికి ఇయ్యక, నడుముమీద చేతులు ఆనించి, విలాసమైన ఒకనృత్య భంగిమలో నుంచుని, విరగబడి నవ్వటం సాగించింది. ఆ నవ్వుకు అంతూ లేదు, పొంతూ లేదు. ఒకటే నవ్వటం!

నాకు ఒళ్ళు మండుకొచ్చింది. 'ఏమిటా నవ్వటం! ఎందుకూ ఆ నవ్వు! కళ్ళజోడు కనపడక చస్తుంటే!' అన్నాను.

ఆవిడ నవ్వు ఆపకుండానే అన్నది 'ఇంత తెలివితక్కువ తనం అయితే ఎట్లాగండీ! ఎలాగ మిమ్ములను పెట్టుకొని కాపురం చెయ్యటం! అదేమిటండీ, జోడు చేతులోనే ఉందిగా!'

నిజమే అది చేతులోనే ఉంది. కళ్ళజోడు గుప్పెట్లో పెట్టుకొని దానికోసం ఇల్లంతా గాలించాను! ముందుగానే ఆవిడను పిలిస్తే ఇంత అవస్థ లేక పొయ్యేది.

అందుకనే నేను ఇంతగా చెబుతున్నాను. ఏదైనా వస్తువు కనిపించకపోతే, చటుక్కున మీ ఆవిడను పిలిచి వెదికి ఇయ్యమను.

౨౫

ఎప్పుడైనా మీ ఆవిడ నవ్వులాటకు నీమీద ఒక విసురు విసిరినా నీవు నవ్వి ఊరుకోవటం నేర్చుకోవాలె.

మా పసివానికి ఉబ్బసం వచ్చింది. ఎన్ని మందులు ఇచ్చినా నయంకాలేదు. గాడిద పాలు పోస్తే ఆ జబ్బు నయమా అవుతుందని ఎవరో చెప్పారు. సరే వెంటనే తెప్పించి పోయమని నేను మా ఆవిడతో చెప్పి వెళ్ళిపోయినాను.

సాయంత్రం ఇంటికివచ్చి 'ఏం, గాడిదపాలు తెప్పించి పిల్లకు పోశావా?' అని అడిగాను.

ఆవిడ తెల్లపోయి నావంక జూచి, 'అయ్యో! నన్ను తగలెయ్య! నాకు గాడిదమాటే జ్ఞాపకంలేదు. మిమ్మల్ని చూస్తే ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది' అన్నది.

'నీవు అన్నమాటకు అర్థం ఎందాకా పోయిందో నీవు ఏమన్నా గ్రహించావా?' అని నిలవదీసి అడిగి పోట్లాట వేసుకోవచ్చు. కాని, ఛీ! ఆడదానితో ఎందుకని నవ్వుకొని ఊరుకొన్నాను.

మీ ఆవిడ ఎప్పుడైనా తెలిసో తెలియకో ఏమన్నా నవ్వులాటకు అన్నా నీవు నవ్వి ఊరుకోవాలె. తెలిసిందా, బాబూ!

౨౯

ఎటువంటి కష్టాన్ని అయినా నవ్వేసే శక్తిని అల వర్చుకో. అందవికారి అయిన భార్య లభిస్తే ఏడిస్తే ఏం లాభం! నవ్వేసి ఊరుకో. ఈ కథ విను:

ఒక మిత్రుడు ఒక స్త్రీతో నాకు వీధిలో కనిపించాడు. ఆమె నల్లగా ఉన్నది. కళ్ళు చీకికళ్ళు. ఒకకంట్లో పువ్వేసి వుంది. తలపైన కొంతభాగంలో జుట్టు ఊడిపోయి ఉన్నది. ఆవిడ ఎవరో అనుకొన్నాను. అనుకొని వాణ్ణి పిలిచి, 'ఎవర్రా ఆ అందకత్తె?' అన్నాను వెకిలిగా నవ్వుతూ.

వాడు నవ్వుతూ, 'ఆ పిల్లేనా? నా భార్య' అన్నాడు. నేను నాలిక కొరుక్కొని 'క్షమించరా బాబూ, పొరపాటు చేశాను' అన్నాను.

వాడు మరీ నవ్వుతూ, 'నీవేమీ విచారపడకు. పొర పాటుపని చేసింది నేను' అన్నాడు పెద్దగా.

'పెద్దగా అనకురా ఆవిడ వింటుంది' అన్నాను. ఆ మాటమీద 'మరేమీ భయంలేదు. నీవుకూడా పెద్దగా మాట్లాడవచ్చు. ఆవిడకు పుట్టెడు చెముడు' అన్నాడు. 'మీ దాంపత్యం ఎట్లాగుంది బాబూ?' అంటే, 'ఓ చాలా సౌఖ్యంగా ఉంది' అన్నాడు.

నవ్వే శక్తివుంటే ఏ విషయాన్ని అయినా నవ్వివేయ వచ్చు. అనివార్యంగా వచ్చిన కష్టాలను గురించి ఏడుస్తూ కూర్చునేకంటే, ఇలాగ నవ్వేయటం మంచిదికదూ !

౩౦

ప్రబంధ నాయకి ప్రణయకలహం పట్టేసమా ఆ సరదాలూ అవీ చదివి, ఆ విధంగానే మీా ఆవిడచేత ప్రణయ కలహం పట్టించాలని యెప్పుడూ ప్రయత్నించబోకు.

ప్రణయ కలహం అంటే ఏమనుకొన్నావు? ఓరిబాబో! అది కలహంకాదు. ప్రణయకలహం పట్టాలె అంటే ఒక సత్యనారాయణ వ్రతం చేసినంత పని జరగాలె.

ప్రణయకలహ విధానంలో ముందు ప్రియురాలికి కోపం తెప్పించాలి. మామూలు రకం కోపం అయితే తెప్పించవలసిన అవసరమే ఉండదు. కాని ఈ ప్రణయ కలహానికి సంబంధించిన శాస్త్రయుక్తమైన కోపం తెప్పించాలంటే, చాలా గొడవ జరగాలె.

ఈ ప్రణయకోపం, లఘువు, మధ్యమము, గురువు అని మూడురకాలు. అన్య స్త్రీ దర్శనాదులవలన పుట్టినదీ, స్వల్ప ప్రయత్నముచే తొలగునది లఘుకోపము. గోత్ర స్ఖలనాదుల వలన కలిగినది, కష్టప్రయత్నముచే తొలగునదీ మధ్యమ కోపము. పరస్త్రీ సంగమమువలన కలిగినదీ, కష్టతర ప్రయత్న ముచే తొలగింపబడునదీ గురుకోపము.

ఈ మూడింటిలో గురు కోపసంగతి వదిలేద్దాం. దానితో చాలా చావు ఉంది. పరస్త్రీ సంగమము ఎట్లా సాధ్య పడుతుంది? అదీకాక ఆ కోపం పోగొట్టాలి అంటే భార్యకు నూతన వస్త్ర భూషణాదులు సమర్పించుకోవటమే కాకుండా ఆమెగారి చరణ ప్రహారణములకు కూడా సిద్ధపడాలె. ఎందు కొచ్చిన అవస్థ అదంతా! అది వదిలేద్దాం.

పోతే, మధ్యమకోపం తెప్పించాలంటే గోత్ర స్ఖలనము చేయాలె. అంటే, భార్యయెదుట ప్రియురాలి పేరుగాని సవతి పేరుగాని ఉచ్చరించాలె. ఇదికూడా కష్టమే. ఇంకో భార్య ఉంటేగదా సవతిపేరు పలకటం సాధ్యపడేది! మన కుటుంబా లలో బహు భార్యాత్వము ఎక్కడుంది? పూర్వపు రాజు లంటే ఒక్కొక్కడికి ఏడుగురో యెనమండుగురో భార్యలు ఉండేవారు. కాబట్టి అది సాధ్యమైంది. ఒక్క పెళ్ళాంతో దేవులాడుతున్న మనబోటి వాళ్ళకు గోత్రస్ఖలన విధానము ఆచరణ యోగ్యం కాదు.

పోనీ, ప్రియురాలిపేరు ఉచ్చరిద్దామా అంటే ప్రియు రాలు ఎక్కడేడ్చింది మనకు! ఏదో పేరుచెప్పినా మీఆవిడ

నమ్మేదు. 'చాల్లెండి. మీ మొఖానికి ప్రియురాలుకూడానా!' అంటుంది.

ఇక సెటూచ్చీ రఘుకోపం తెప్పించాలె. ఎట్లాగో అవస్థపడి ఆ కోపం తెప్పిస్తాననుకో- తెప్పించగానే అయిందీ? దాని తరువాత లత్కుగ్రంథం జరగాలె.

మీ ఆవిడ ఈ కోపాన్ని తెప్పించుకొని విరహాన్ని పొందాలె. నేనూ ఒకసారి మా ఆవిడచేత ప్రణయకలహం పెట్టిద్దామని ప్రయత్నం చేశాను. కాని లాభంలేకపోయింది. ఎందుకంటే ప్రణయకోపం పట్టిన తరువాత నాయిక విరహ వేదన పొందాలె. మా ఆవిడ స్వాధీన పతిక కాబట్టి యెంత ప్రయత్నించినా విరహం కలుగలేదు.

పోనీ, విరహాన్ని పుట్టిందయ్యా మీ ఆవిడకు. దాని తరువాత శాస్త్రయుక్తంగా ప్రణయ కలహం నడపాలెను అంటే చంద్ర దూషణ జరగవలె. ఆమెకు శైత్యోపచారాలు జరగవలె. గంధం పూసుకోవాలె. పూలపాన్పుమీద పడుకోవలె. అప్పటికీ ఆ వేదన తగ్గదు అప్పుడు ఆమె మెడ లోని హారాలు తెంపివేయాలె. ఇంతవుంది వ్యవహారం.

తెంపివేయటానికి మీ ఆవిడ మెడలో ముత్యాలహారా లున్నాయా ఏమన్నానా! ఉన్న ఆ ఒక్క గొలుసు మాటి మాటికి తెంపి పోస్తుంటే యెట్లా?!

అంతటితో అయిందీ!

ఆమెకు కోపంవచ్చినతరువాత కోపగృహంలో హంస తూలికా తల్పంపైన పడుకోవాలె కణతలకు కస్తూరి పట్టు వేసుకొని!

కస్తూరిలేకపోతే శొంఠిగంధం వేసుకొంటుంది. హంస తూలికా తల్పం లేకపోతే పోనీ నులకమంచంపైనే పడుకొంటుంది. ఇవన్నీ ఎలాగో సరిపెట్టుకొన్నా అసలు కోపగృహం ఏదీ!

అసలు సోఫాకొంప లేకొంటూ లేక అద్దెకొంపలో దేవుళ్ళాడు తున్నాముగదా, కోపగృహం ఎక్కడనుంచి వస్తుంది? పోనీ వంటయింట్లోనే నులక కుక్కిలోనో, లేకపోతే, పమిట చెంగు పరచుకొని నేలపైనో పడుకొంటుంది, అనుకొందాం.

ప్రణయ కలహం పట్టిన నాయికకు చలిక త్తెలుండాలె. తన విరహబాధ అంతా వాళ్ళతో చెప్పుకోవాలె. ఇదొక పెద్ద ఇబ్బందే ! పనిచేసే దానినే కాసేపు చెలికత్తెగా ఉండవే ప్రణయకలహం జరుపుతాము-అంటాము అంటే అది యెంత అడుగుతుందో కర్మం.

దాని తరువాత ఆవిడ పది మన్మథావస్థలు పొందాలె. చూచుట, సంకల్పము, జాగరము, కృశత, అరతి, లజ్జాత్యాగము, ఉన్మాదము మొదలైన అవస్థలను ఆమె క్రమముగా పొందాలె.

మా ఆవిడ ఇవన్నీ జరుపుతూ కూర్చుంటే అన్నికి అంట్లు ఎవరు వేస్తారు ! పిల్లలకు చద్దిఅన్నాలు ఎవరు పెడతారు !

ఈ అవస్థలన్నీ పొందిన తరువాత నాయకుని ఆగ మనమూ, అతడు ఆమెను దూతికలచే ప్రసన్నురాలిని చేసు కొనడమూ జరగాలె.

దూతిక యెక్కడనుంచి వస్తుంది ?

అయితే శాస్త్రకారుడే చెప్పినాడు నటి, దాసి, దాసి, పొరుగు ఇంటిఆవిడ, ఇంటిలోని చిన్నపిల్ల, చాకలిది, తాంబూ లిక స్త్రీ, గాంధిక స్త్రీ, పాచక స్త్రీ, గాయక స్త్రీ, మొదలైన వారు దూతికలుగా పనికి వస్తారని.

మన కొంపల్లో వీళ్ళంతా ఏరీ !

మనకూ, పనిమనిషి, పాచకస్త్రీ ప్రియురాలు ఒక్కరే ఆయెను.

పోనీ, చాకలిదాన్ని రమ్మంటాము ఆ రోజుకు !

దాని ధర్మాన అదివచ్చి దూత్యము నడిపితే, ఆమె నీకు ప్రసన్నురాలు అవుతుంది. కాని తరువాత ద్వార గమ నము, శయ్యారచన - ఏవో ఇట్లాంటివి జరగాలె.

ఇవన్నీ జరుపుతూ ఉంటే, అన్నం వండిపెట్టేదెవరు ? పిల్లలను చూచే దెవరు ?

ఇదంతా జరిగితే, ఈ పూర్వరాగ విప్రలంభ శృంగా రము ఏ ముద్దులోనో పర్యవసించటం జరుగుతుంది. ఎందు కొచ్చిన అవస్థ ఇదంతా ! నీవు ఆమెను ముద్దెట్టు కొంటా నంటే వద్దంటుందా ఏమన్నానా !

కాబట్టి బాబూ ప్రణయ కలహాలమాట తలపెట్టకు. నాటు కలహాలు ఎల్లాగూ ఉండనే ఉన్నవిగా !

౩౧

భార్య గయ్యాళి అయినపుడు శాస్త్ర వేదాంతధోరణి అలవర్చుకోటం మంచిది. సోక్రటీసు కథ తెలుసునా!

సోక్రటీసు గ్రీసు దేశంలో ఉండేవాడు, గొప్ప వేదాంతి. ఆయన యెంతో శాంతంగా ఉండేవాడు. ఆయన భార్య కోపదారి, గయ్యాళి.

ఒకరోజున ఆమెకు భర్తపైన పట్టరానికోపంవచ్చింది. భర్తను ఇష్టమువచ్చినట్లు తిట్టిపోసింది. సోక్రటీసు మాత్రం బెల్లంకొట్టిన రాయిలాగ, తనను కాదన్నట్లు అరుగుమీద కూర్చుని, దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నాడు.

చివరకు ఆమె, మాటలవల్ల లాభంలేదని కాబోలు, బిందెడునీళ్ళు తెచ్చి ఆయనమీదపోసి కసితీర్చుకొన్నది.

ఇది చూచి వీధిన వెళ్ళేవాళ్ళంతా పకపకా నవ్వారు. సోక్రటీసు కూడా వారితోపాటు నవ్వి 'దీంట్లో ఏమీ ఆశ్చర్యం లేదే! ఉరుములూ, మెరుపులూ అట్టహాసంగా వచ్చిన తరువాత వాన పడటంలో వింత ఏమీలేదు' అన్నాడు.

అంత శాంతము ఉంటే, ఎంత గయ్యాళి అయితే మటుకు ఏంజేయు గలదు?

3౨

భార్యతో అసలు అబద్ధాలు చెప్పవద్దు అనే నా హితోపదేశం ఒక వేళ చెప్పినా చాలా జాగ్రత్తగా చెప్పు. ఈ సంభాషణ వలన నేర్చుకోదగిన నీతి నేర్చుకో.

"ఇంత ప్రొద్దుపోయిందాకా ఏం జేస్తున్నారండీ బజారులో?"

"బజారులో కాదు, కృష్ణాపత్రికా ఆఫీసులో నేను ఉన్నది."

"ఏం జేస్తున్నారు?"

"మాట్లాడుతున్నాను."

"ఏం మాట్లాడుతున్నారండీ!"

"అనేక విషయాలు. సాంఘిక రాజకీయ సాంసారిక ఆర్థిక విషయాలు!"

"నాబొంద, ఏమిటో .వల్లిస్తారు. ఇంతకూ అరటి యాకులు తెచ్చారా?"

"మరిచిపోయాను."

"పచ్చి మిరపకాయలూ?"

"అరటి ఆకులకోసం వెడితే పచ్చి మిరపకాయల సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చేది! అరటాకుల కోసమే వెళ్ళకపోతిని, పచ్చి మిరపకాయల సంగతి యెట్లా జ్ఞాపకం వస్తుందీ?"

"అయితే అదీ మరిచిపోయారన్నమాట! పోనీ మైసూరుగు సబ్బునాన్నా తెచ్చారా?"

"లేదు"

"ఏమీ, యెందుకు తీసుకురాలేదూ?"

"అసలు తీసుకురాదల్చుకోలేదు."

"ఎందుకు తీసుకొని రాదల్చుకోలేదు. ఆ సంగతి కాస్త చెప్పండి వింటాను"

"ఎందుకు తీసుకురాదల్చుకోలేదంటే అసలు తీసుకొని రాదల్చుకొన్నట్టయితే, యెట్లాగూ మరిచిపోయేవాణ్ణి! దానికికూడా మరిచిపోయినాను- అని కారణం చెప్పవలసి వచ్చేది! అప్పుడేమైంది? అన్నిటికి ఒకే కారణం చెప్పినట్లు అయ్యేది! పైగా ప్రతిదానికి ఒకే కారణం చెప్పటం నా దర్జాకూ నా గౌరవానికి తగదని తోచి, అసలు కారణం అంటూ చెప్పవలసిన అవసరమే లేకుండా చేసికొనటానికీ, నాకూ, నీకూ మధ్యవుండే భక్తి, ప్రతిపత్తులకు ఎట్టి విఘాతమూ, కించిత్ కూడా కలుగకుండా ఉండేందుకూ, ఆ భక్తి యథాస్థితిలో ఉండిపోయేందుకూ అల్లా చేశాను. అంటే ఆ వస్తువ అసలు తీసుకురాదల్చుకోలేదని చెప్పాలని అనుకొన్నాను.

"నిజంచెప్పే మనిషి ఈయన" అని మా ఆవిడ అనుకోవాలెననే నేను ఇంత ఆలోచన చేశాను. నీవు ఈ విషయం గుర్తు ఉంచుకొని, నీ భార్యతోకూడా తెలివిగా ప్రవర్తించు. 'చచ్చినా నా నోటివెంట అబద్ధం అనేది రాదు' అంటూ ఉండు.

33

రంగులేనంత మాత్రాన మీ ఆవిడ చక్కనిదికాదు అని అనుకోబోకు. చక్కదనము అనేది ఒక్క రంగులోనే లేదు, ముక్కూ ముఖమూ తీరులో, రూపులో, రేఖలో, వంపుల్లో, ఎన్నిటిలోనో ఉంది.

ఒకొక్కపిల్ల మనోహరమైన చిరునవ్వే చాలు, నీ జీవితానికెంతో సంతోషాన్ని ఇయ్యటానికి!

ఒకొక్కరికి కేశసంపద రమణీయంగా ఉంటుంది. సుదీర్ఘమైన సుస్నిగ్ధమైన ఆ కేశసంపదను చూచి, ఆనందిస్తూ కాలం గడిపివేయవచ్చు.

ఒకొక్కరికి ఏ అందమూ లేకపోయినా అందమైన కళ్ళు ఉంటవి. ఆ నేత్ర సౌందర్యాన్ని చూచి ఈ జన్మకు ఇది చాలు, అని అనుకో బాబూ!

ఒకొక్క పిల్ల మాట్లాడుతుంటే కిన్నెరలూ అప్సరసలూ పాడుతున్నట్లు ఉంటుంది. ఆ మధుర భాషణను విని ఆనందించు.

మనిషిలో సౌందర్యసీమలు చాలా ఉన్నవి. ఏదోఒక సౌందర్యము, ఒకవింత లావణ్యము, తృప్తిని ఇచ్చే ఒక వాల్చూపు ఇందులో ఏ ఒక్కటి ఉన్నా చాలునయ్యా నీ జన్మకు. రంగే కావాలని గోలపెట్టకు.

ఒక్కొక్క పిల్ల సిగ్గు పడ్డప్పుడు ఎంత మనోహరంగా ఉంటుంది! ఆ సుందరి ముగ్ధత్రపా మధుర వదన సరోజాన్ని చూచి, నిలుచున్నవాడవు నిలుచున్నట్లు ముగ్ధుడవై పోతావు. నిన్ను జన్మంతా అల్లాగే నిలవేసి ఉంచగల శక్తి, ఆ సౌంద ర్యంలో ఉంది. ఆ సంగతి గ్రహించు.

నీ గృహిణి ఒక్క విలాసాపాంగమును నీపై ప్రసరింప చేసినపుడు నీ ప్రాణమార్గమున అమృతము వర్షించినట్లై, నీ తనువుపై పులకలు ఉదయిస్తవి.

పాము కుబుసములాంటి తెల్లని సన్నని చీరగట్టి ఆనాడు మీ ఆవిడ యెదట నుంచున్నప్పుడు, శరజ్జ్యోత్స్న తరంగంవలె ఉందని నీ వనుకోలేదూ? ఆ దృశ్యాన్ని నీవు మరిచిపోగలవా?

యౌవనంలో ఉన్న మీ ఆవిడ శరీరంపై నున్న నిగ నిగలనూ, మిసమిసలనూ చూచి ఆనందించి, గుండెపై చేయి వేసుకొని, కళ్ళు మూసుకొని, ఆ భగవంతుడికి కృతజ్ఞతతో నమస్కరించవయ్యా బాబూ!

౩౪

గార్హస్థ్య జీవిత సౌభాగ్యమును ఎరుగనివాడు, ఈ మానవ జీవిత స్వభావాన్నే యెరగ డనవచ్చును.

ఈ జీవితములోని కష్ట సుఖాలను అనుభవించిన వాడే జీవితానంతర– ఆనంతమయ జీవితానికి అర్హత సంపాదించిన వాడు అవుతాడు.

పరిపూర్ణ యౌవనంలోకి కాలుపెట్టి సంసార సౌందర్య మాధుర్యాలను పొందలేక పోయిన స్త్రీ యెండిన మోడు. సతీ ధర్మాన్ని నిర్వహించలేని స్త్రీ స్త్రీయే కాదు. ఆమె బ్రతుకు బ్రతుకే కాదు.

౩౫

గార్హస్థ్య జీవితంలో అందము చూడలేని వాడు ఈ సృష్టి సౌందర్యాన్ని ఏమి గ్రహించి గలడు?

సర్వాభరణ శోభితయై తెల్లని చీర కట్టుకొని ఆమె నీముందు నిలబడగా చూచి ఆనందముతో పరవశతనుపొంద లేని వాడవు వనమల్లికా కుసుమ సౌభాగ్యమును చూచి ఏమి ఆనదింపగలవు?

మొగలి పూలవలె స్నిగ్ధములై వెన్నెలవలె తెల్లనైన ఆమె కపోలాలను జూచి సంతోషించ లేనివాడవు, వసంత సమయ సాయం వికసిత మల్లికా ప్రసూన మృదుపత్ర సౌంద ర్యమును జూసి సంతోషించ గలవా?

నీబిడ్డ చిట్టిచేతులను బుగ్గలకు తాకించుకొని, ఆమృదు త్వమునకు మురిసిపోలేక పోయిదవాడవు శిరీష కుసుమకోమ లత్వాన్ని గ్రహించ గలవా?

వచ్చీరాని నీబిడ్డ ముద్దు పలుకులలో ఉండే స్వర మాధు ర్యాన్ని శ్రవణ సుఖాన్ని గ్రహించి ఆనందముతో గంతులు వేయాలిసింది పోయి, మధు మాసవేళా మాకంద తరుశాఖికా కోకిలా ప్రథమ కూజిత మనోహరత్వాన్ని గురించి గేయాలు వ్రాస్తావా! పిచ్చివాడా!

౩౬

నీవు భోజనవిషయంలో శాస్త్ర అశ్రద్ధచూపుతున్నట్లు తోస్తే, నీ భార్య ఎంత హడలి పోతుందో, ఆమె హృదయంలో ఎంత ప్రేమ ఉన్నదో గుర్తించు.

నా భార్య ఏంచేసిందో తెలుసునా! నేను భోజనం చేస్తూ ఉంటే ఎదురుగా కూర్చున్నది. సంభాషణ ఇల్లా జరిగింది:

"అదేమి టండీ ఒక్కదాంతోనూ తినరేం! అయ్యో కర్మమా! ప్రతిదీ, 'ఇది నా కొద్దు, ఇది నాకొద్దు,' అంటే ఎలా గండీ? మీకు ఏది ఇష్టమో కాస్త చెప్పండీ, అదే చేస్తాను."

"నాకు నీవు చేసిన వస్తువులు బాగానేఉన్నవి. బాగానే తింటున్నాను. ఇంతకంటే ఏమి తినేది!"

"అదేమి తినటమండీ, నాముఖం తినడం! ఈవయస్సులోనే ఇంత తిండి తగ్గిస్తే బలం ఎట్లా వస్తుంది చెప్పండి!"

"నేను ఇంతకంటే ఎక్కువ తినలేను, తినను."

"తినకపోతే నేను వూరుకోను."

"ఊరుకోక ఏంజేస్తావు?"

"ఏంజేస్తానా, మీరు చిన్న తనంలో నా చెవులు చాలాసార్లు సాగదీశారు. మీరు సరిగ్గా భోజనం చెయ్యకపోతే, నేను మీ చెవులు సాగదీస్తాను."

నీవు సరిగ్గా భోజనం చెయ్యకపోతే తహతహలాడేది. తల్లి, తల్లి తరువాత భార్య. ఆసంగతి జ్ఞాపకం వుంచుకో.

౩౭

భర్త అయినవాడు శాస్త్ర హాస్య దృష్టి అలవరుచుకొనటం చాలా మంచిది. అట్టి దృష్టి ఉంటే, పెద్ద పోట్లాట కావలసిన విషయం ఇట్టే తేలిపోతుంది.

ఒకసారి నేను ఏదో విషయమై తగాదా పెట్టుకొని ఆవిడను సాధిస్తున్నాను. ఆవిడా ఊరుకోలేదు. మాటకుమాట అంటూ నే ఉన్నది. ఆ పోట్లాటకు అంతు కనిపించలేదు.

చాలాసేపు అయిన తరువాత ఆవిడకు విసుకెత్తి, "ఇక చాల్లెండి. ఊరుకోండి. టైము ఎంత అయిందో చూడండి!" అన్నది, ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటించే చూపులు చూస్తూ.

నేను ఇంకా కోపంగానే ఉండి, 'నాదగ్గర గడియారం లేదు" అన్నాను పెద్దగా!

ఆ మాటమీద ఆవిడ, "పోనీ గడియారం లేకపోతే మానె. మీ వెనకాల క్యాలెండరు ఉన్నది. అదైనా చూడండి" అన్నది.

నాకు నవ్వు వచ్చింది. అంతటితో ఆ వ్యవహారం ఆగి పోయింది.

ఇలాగ భార్యా భర్తలలో ఎవరో ఒకరు ఏదో నవ్వు వచ్చే మాట అనగలిగితే, మాంచి పట్టులో ఉన్న పోట్లాట కూడా గాలికి ఎగిరిపోతుంది.

ఒకరోజున నేను ఇంటికి ఆలస్యంగా వచ్చాను. ఆమెకు చాలా కోపం వచ్చింది. నేనువచ్చి మాట్లాడించినా పలక లేదు. ఏదో గొణుక్కుంటున్నది. 'ఏమిటి అంటున్నావు?'అని నేనంటే ఆవిడ కోపంతో వ్యంగ్యంగా అన్నది, 'నేనుఏమంటే ఎందుకులెండి ! గడియారం ఏమంటుందో చూడండి.'

"ఇప్పుడా రావటం ? రాత్రి పదకొండు అయింది! గడి యారం చూడండి !" అని అనటం అది.

ఆవిడ కోపం వెంటనే తగ్గించకపోతే నేనే అన్నం పెట్టుకు తినటమే కాకుండా, మంచం వీధివసారాలోకి జరుపు కోవాలె. ఎవరు పడతారు ఈ శ్రమ అంతా ? కాస్త ఆలో చించుకొన్నాను.

నేను వెంటనే గడియారం దగ్గరకు వెళ్ళి, ఒకచెవి అటుత్రిప్పి, "ఇదిగో, చూడు కాంతం. గడియారం ఏమం టుందో వినమన్నావు. విన్నాను. టిక్, టిక్ మంటున్నది" అన్నాను.

ఆవిడ విరగబడి నవ్వింది.

అంతే !

కోపం అంతా మాయమైపోయింది. ఆ తరువాత ఆవిడ 'సరే రండి భోజనం చేద్దురుగాని' అన్నది.

"నేను రాను. నాకు ఆకలిగా లేదు" అన్నాను.

"ఎందుకు ఆకలి లేకపోవాలె ? ఏమన్నా తిన్నారా?"

"ఏమీా తినలేదు. అయినా నాకొద్దు. నేను ఏమీా తినను. చూడూ కాంతం, నేను తిననంటే తినను. బ్రతిమిలాడినా తినను. నన్ను ఎత్తుకొనిపోయి విస్తరిముందు కూర్చోపెట్టినా తినను."

ఆవిడ నా సంగతి గ్రహించి నెత్తికొట్టుకుంటూ వంటయింట్లోకి తీసికెళ్ళి బ్రతిమలాడి భోజనం పెట్టింది.

కాబట్టి బాబూ, కాస్త హాస్యం ఆడటం నేర్చుకో. బరువైన వ్యవహారం తేలికగా వెళ్ళిపోతుంది.

౩౮

భార్యతో అబద్ధాలు ఆడినా నేర్పుగా ఆడటం నేర్చి ఉండాలి.

నీవు క్లబ్బులో స్నేహితులతో కలిసి చీట్లపేక ఆడుతూ కూర్చోటం ఆవిడకు ఏమాత్రం ఇష్టంలేదు. ఆ కాసేపూ నాతోనే మాట్లాడుతూ కూర్చో. నీ మధురవాక్కు విని నేనూ ఆనందిస్తాను అంటుందన్నమాట. నిన్ను పెందలాడే ఇంటికి రమ్మనడములో గల తాత్పర్యము అదే.

నీవు ఆ సంగతి గ్రహించవు. నీ స్నేహితులతోనే కాలం గడుపుతాను. చెప్పినా నీవు వినలేదని ఆవిడకు కోపం.

అందుకని క్లబ్బుకు వెళ్ళాలని చెప్పక, ఇంకో కారణం చెప్పాలె. అట్టి సమయాలలోనే అబద్ధాలు ఆడవలసిన అగత్యం కలుగుతున్నది.

సరే. అబద్ధాలు చెప్పేటప్పుడు జాగ్రత్త. స్వవచన వ్యాఘాతం లేకుండా చూచుకో. రోజూ ఒకే కారణం చెప్పకు.

ఇంటికి ఆలస్యంగా రావడాన్ని గురించి అబద్ధాలు అల్లే టప్పుడు చెప్పినకారణం చెప్పకుండా ఉండగలగడము కాస్త నేర్పుతో కూడిన విషయము. అవీకాక నిన్నా మొన్నా ఏం చెప్పావో జ్ఞాపకం ఉంచుకోవడముకూడా కష్టమే.

అందుకని ఈ రోజున ఈ కారణం చెప్పుదామని వ్రాసి పెట్టుకొని ఉంచుకోవడము మంచిది.

మొదటిరోజు, ఆఫీసులో పని ఎక్కువగా ఉన్న కారమున పెందలాడే రావటానికి వీలు లేక పోయిందంటావు. బాగానే ఉంది.

రెండోరోజున, ఊళ్ళో గొప్పసభ జరుగుతోంది. పెద్ద నాయకుడు వచ్చి ఉపన్యాసం ఇస్తున్నాడు. నీవు వెళ్ళకుండా ఎట్లా ? అందుకని తప్పక వెళ్ళవలసి వచ్చింది.

ఆ సభలో జరిగిన ఏదైనా, ఒక తమాషాను గురించి ఒకకథ అల్లి పెట్టుకొని సిద్ధంగా ఉంచుకో. ఆ కథ చెప్పి ఆ పిల్లను నవ్వించవచ్చు.

ఒక ఆయన ఉపన్యాసం ఇస్తున్నాడు. ప్రేక్షకులకు విసుగెత్తింది. కొంచెం అల్లరి చేయసాగారు. ఒకడు కోడి కూసినట్లు కేక వేశాడు, అంటే తెల్లవారవొచ్చింది. ఇక తమ ఉపన్యాసం ఆపండిబాబూ అని దాని అర్థం. ఈ విషయం ఉపన్యాసకుడు గ్రహించి తన జేబుగడియారంతీసి చూచు కొని, ఇప్పుడు ఎనిమిదే అయింది. కూడికూసే వేళ కానే కాదు. అయినా ఈ విషయంలో పక్షులకు ఉన్నజ్ఞానం మనుష్యులకు ఉండదు కాబట్టి నేను ఉపన్యాసం చాలిస్తున్నానని ఆపివేశాడు. అల్లాగ కోడికూంత కూసిన వాళ్ళని పక్షి అన్నాడన్నమాట.

ఇల్లాంటికథలు సంపాదించి ఉంచుకొని వారానికి ఒకటి చొప్పున ఆవిడకు చెప్పు. నీవు నిజంగా సభకు వెళ్ళావనే అనుకొంటుంది.

మూడో రోజు, బిక్కముఖంతో ఇంటికివచ్చి దారిలో సైకిల్ చెడిపోయింద నడడము సమంజసమైన కారణం. వారానికి ఒకరోజునైనా సైకిల్ చెడిపోక తప్పదు.

నాలుగో రోజు, మాంచి గట్టికారణం చెప్పాలన్న సంగతి జ్ఞాపకం ఉంచుకో. ఆ రోజున, ఏదురుదెబ్బ తగలాలి. లేకపోతే, నీ సైకిల్ ఎదుటి సైకిలుతో డాష్ కావాలె.

అప్పుడు కాలి బోటనవేలుకు కట్టు గట్టుకొని వస్తే మంచి పకడ్ గా ఉంటుంది. అలాగ వచ్చి కుంటుతూ లోపలికి అడుగు పెట్టాలె; అధమం రెండురోజులన్నా కుంటుతూ ఉండటము మంచిది.

ఒకసారి నేను ఇలాగే చేశాను. కుడికాలు బోటన వేలికి కట్టు గట్టాను. మా ఆవిడకు ఎందుకో అనుమానం కలిగింది. నేను మంచి నిద్రలో ఉన్న సమయంలో కట్టువిప్పి జూచి సంగతి గ్రహించింది. గ్రహించింది ఊరుకోక, ఆ కట్టు విప్పి ఎడమ కాలు బొటన వ్రేలుకు కట్టింది. నేను ఈవిషయం గుర్తించక మామూలుగా కుంటుతూ నడిచాను. ఇక ఆవిడ విరగబడి నవ్వి "ఏమండీ ! ప్రొద్దున కుడికాలుకు కట్టు గడితిరి, నిద్రలేచి ఎడమకాలుకు కట్టుగడితిరె ! కుడికాలుకు తగిలినదెబ్బ, ఎడమకాలుకు మారిందేమండీ' అని వెక్కిరించి చంపింది. నేను ఈ మార్పు గుర్తించక పోవడమువల్ల, ఆమెకు అలుసు అయిపోయినాను. ఇటువంటివి వస్తవేమో చూచుకో.

అయిదో రోజున, నిజంగా గడ్డురోజే. ఏంజెపుతాము !

ఆలస్యంగా ఇంటికివస్తే చెప్పతగిన కారణాలజాబితా అంటూ ఒకటి ఉంటే భర్తలకు ఎంత ఉపయోగము ! ఇంత వరకు అటువంటిది లేదు. నేనే ఒక పుస్తకం వ్రాయా లను కొంటున్నాను. ఆ రోజున కారణం అంటూ ఏదీ చెప్పక ఆవిడను కబుర్లలోకి దింపి ఈ విషయము మరిచి పోయే లాగునచేస్తే కొంతవరకు బ్రతికి బైటపడతాము.

ఏదో తమాషాకధ చెప్పాలి. ఒకడు ఒక స్నేహితుడి దగ్గర గొడుగు ఒకటి తీసుకొని పాడుచేసి మళ్ళా ఇచ్చాడు ఆయన నా గొడుగు తీసుకొని పాడుచేసి ఇచ్చాడని కోర్టులో చెప్పు కొన్నాడు. ఏమయ్యా తీసుకొన్న గొడుగు ఎందుకు పాడుచేసి ఇచ్చావూ అంటే ఈయన ఇలా అన్నాడు- అసలు నేను ఆ పెద్దమనిషి దగ్గర గొడుగు ఎరువు తెచ్చుకోలేదు. తెచ్చుకొన్నా ఆయన ఇచ్చి నపుడుగొడుగు చినిగిపోయేఉంది. ఆదీగాక నేను మంచి కొత్తగొడుగే ఇచ్చాను - అన్నాడట.

ఇలాంటి కథచెప్పి నవ్వించి ఊరుకోవాలె.

పోతే ఆరవరోజు ఉంది. ఆరోజు ఏమనాలె. నేను ఏం జేశానో చెపుతాను. చేతనైతే నీవూ అపనే చెయ్యి.

నేను ఇట్లా అన్నాను. చూడు కాంతం, నేను ఇవ్వాళ ఆఫీసునుంచి యుకాయకిని పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాను, నీతో మాట్లాడుతూ సరదాగా కాలం గడపాలని ! నేను కాస్త ముందుగా వచ్చాను. నేను వచ్చేసరికి తమరు ఇంట్లో లేరు. ఇల్లు తాళం వేసిఉంది. ఏం జేసేది ? వీధి అరుగుపైన ఎంత

నేపు కూర్చోగలనని ? అటు బజారు వెళ్ళాను, అమ్మగారికి పూలన్నా కొనుక్కొద్దామని !

ఇలా దబాయించి చూడవచ్చు. ఆఫీసును వదిలే టైముకంటే ముందుగా వచ్చాను— అని చెప్పడములో ఉంది ఈ దబాయింపు ప్రాణము. ఎందుకంటే, ముందుగా వస్తానని ఆమె అనుకోక పక్కయింటికిపోయి ఉంటుంది. పదింటి తొమ్మిదిపాళ్ళు ఈ ఊహ సరియైనది అయి, "అయ్యయ్యో ఎంతపని అయిందండీ! మీరు ఇంత వేగిరం రారుగదా, ఇంకా ఆఫీసు అయిపోయేవేళ కాలేదుగదా – అని అప్పుడే, మంగమ్మ అత్తయ్యగారింటికి వెళ్ళానండీ! పాపం మీరు రాకరాక రావడమున్నూ, నేను ఆ సమయానికే లేకపోవడ మున్నూ జరిగిందండీ!" అని ఆ పిల్ల వెయ్యివిధాల నొచ్చు కొంటుంది.

అప్పుడు నీవు "పోనీలే. వెళ్ళితే వెళ్ళావు. వెళ్ళకపోతే ఏం తోస్తుందిలే! మరేమీ ఫరవాలేదు. నువ్వు ఏమీ ఇది గాక" అని సాంత్వన వచనాలు పలికి. ఆమె తప్పు చేసినట్లూ నీవు ఉదారబుద్ధితో క్షమించినట్లూ నటించవచ్చు.

అయితే ఆఅమ్మాయి, "అదేమిటండీ! నేను ఇంట్లోనే ఉన్నానండి" అంటే ఎలాగ ?

అలాగ అంటే "నీవు లేవు. తలుపు తాళంవేసి వుంది" అని దబాయించకూడదు. అలా దబాయిస్తే నీవు అబద్ధం ఆడుతున్నట్లు ఆ పిల్లకు తెలిసిపోతుంది. అందుకని "ఇంట్లోనే

ఉన్నావా ? మరి పిలిస్తే పలకలేదేం ?" అంటే చాలావరకు వ్యవహారం కమ్ముకుపోతుంది. ఆ సమయానికి ఆ అమ్మాయి ఏదో పనిలోవుండి, నీ కేక వినకపోయి ఉండవచ్చు, అనే సమర్థన చాలా సమంజసంగా కనబడుతుంది.

ఇక ఆదివారం సంగతి. ఆ రోజు అబద్ధం ఆడవలసిన అగత్యమే లేదు. ప్రొద్దుగూకులూ ఇంట్లోనే ఉంటావు. సాయంత్రం ఎట్లాగూ మీ ఇద్దరూ కలసి సినిమాకు వెడతా రాయె !

ఇలాగ రోజుకో అబద్ధం ఆడుతూ రోజుకో కథ కల్పిస్తూ రమణీయమైన పద్ధతిలో దాంపత్యం నడపాలె. కాశీమజిలీల కథలలో నడపాలె, దాంపత్య జీవితం.

పరిచయ వాక్యం

ఇల్లు, ఇల్లాలు ఇవి రెండు పురుషార్థాలలో కాదు, పరమార్థాలలోనే చేర్చవలసినవి. ఈ రెంటికి అంత ప్రాముఖ్యం ఉన్నది జీవితంలో.

లోకంలో నిలువవలె నంటే, ఇల్లు కావాలి, ఇల్లు బాగా ఉండవలెనంటే. ఇల్లాలు కావాలి. ఇల్లాలు బాగా ఉండవలెనంటే భర్త, అయినవాడికి ఇల్లాలి పట్ల వినయ విధేయతలు కావాలి. వినయవిధేయతలు అలవడవలెనంటే, లోకజ్ఞానం కావాలి. సరియైన లోకజ్ఞానం కలుగవలెనంటే, ఆప్తోపదేశం కావాలి. ఉత్కృష్టమైన ఆ ఆప్తోపదేశాన్ని, శ్రీ మునిమాణిక్యంవారి ఈ ఇల్లు-ఇల్లాలు ఇస్తున్నదంటేనమ్మండి.

అసలు ఇల్లాలితో, మంచి దాంపత్యభాగ్యం కలిగి, సుఖజీవితం గడపవలెనంటే, ప్రతిఒక భర్త, ఈ పుస్తకం లోని ఉపదేశవాక్యాలను, బాగా అవగాహన చేసికొని, త్రిసత్యములుగా నమ్మి, ఆచరణలో పెట్టవలె. అప్పుడుగాని, అతనికి జీవితసౌఖ్యం అనుభవంలోకి రాదు.

ఈ ఇల్లు- ఇల్లాలులోని ప్రతిఒకప్రకరణం, ఒక్కొక్క ఉపనిషత్తు వంటిది. ఈ ఉపనిషత్తును మొత్తంగా దాంపత్యోపనిషత్తు అనవచ్చు. ఈ ఉపనిషత్ప్రకరణాలలో ముఖ్యంగా గమనించదగినది ధ్వని ప్రకరణం. ఈ ధ్వని ప్రకరణంలోని పరమార్థం, పరమసత్యం, పూర్వులకు ఎవరికీ తోచనేలేదు, అని అనవచ్చు. అసలు వారికి ఈచూపేలేదు.

అయితే, ఈ పుస్తకం చదివి, లోకం ఒక ప్రశ్న వేయవచ్చు : 'భార్యను కట్టుకొన్న వారికేకదా, ఈ ఉప దేశాలు అన్నీని ?' అని భార్యను కట్టుకొన్నవారి అనుభ

వాలలో నుంచి ఈ మహా గ్రంథం పుట్టింది. అంతే. కాని, ఇది అందరికీ హితం ఉపదేశిస్తున్నది. ముఖ్యంగా భార్యను కట్టుకోబోయే యువకులు, ముందు ముందుగా ఈ పుస్తకం చదివి, తలలో ఉంచుకోవటం అవసరం. లేకపోతే, ఉత్తరోత్తర వారు పడే చిక్కులు చెప్పరానివి.

వాస్తవానికి ప్రతిఒక భర్త, భార్యలకు సరియైన సమాధానం చెప్పలేక, చిక్కుపడుతూనే ఉంటారు. కాని, అది బైటికి చెప్పుకోవడానికి కాస్త భయం, ఆ భయం తొలగించి అట్టివారికి తరుణోపాయం చూపడానికే మునిమాణిక్యంగారు ఈ పుస్తకం నిర్మించారు.

మునిమాణిక్యం వారి ఇల్లు - ఇల్లాలు చూచిన తరువాత, భార్యలకు మాత్రం కోపం రావచ్చు :- మేమింత అఘాయిత్యం చేస్తున్నామా ? ఇంత ధ్వని చేస్తున్నామా ? భర్తలను ఏడిపిస్తున్నామా ? సాధిస్తున్నామా ? - అని తప్పకుండా కోపం వస్తుందికూడా. ఆ కోపంతో ఒళ్ళుమండి, ఏ భార్య అయినా, దీనికి ప్రతిగా, భర్తలతో ఎట్లా మెలగవలసిందీ నిరూపిస్తూ, ఒక గ్రంథం తయారు చేయవచ్చు. అలాంటి గ్రంథం వచ్చిననాడు ఈఇల్లు - ఇల్లాలులోని సత్యం లోకానికి మరింత స్పష్టంకావటం తథ్యం.

కేవలం మనోవినోదం కోసమే అని అనండీ! అట్లా ఆరంభించి, రచించినప్పటికీ, మునిమాణిక్యంవారి ఈ ఇల్లు-ఇల్లాలు ప్రకృతలోకానికి అవశ్యము పఠనీయ గ్రంథంగా పరిణమించింది, అని అనవలసి వస్తున్నది.

తెనాలి
1-9-1954

గట్టి లక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రి
సాహితీ సమితి